

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2024/25:AU9

Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete. I skrivelsen redovisar regeringen en fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Motionsyrkandena som behandlas i betänkandet handlar bl.a. om arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt insatser när det gäller stöd och skydd till den som är utsatt för våld.

I betänkandet finns 14 reservationer (S, SD, V, C, MP). I en reservation (S, V, C, MP) föreslås ett tillkännagivande om uppföljning av reformen av skyddat boende.

I betänkandet finns också tre särskilda yttranden (S, SD, C). I det särskilda yttrandet från Sverigedemokraterna redovisar partiet ett andrahandsyrkande när det gäller mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (punkt 1).

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:69 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

6 yrkanden i en följdmotion.

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

Utskottets överväganden.....7

 Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer7

 Hedersrelaterat våld och förtryck21

 Prostitution och människohandel.....28

 Skyddat boende m.m.32

 Skrivelsen37

Reservationer40

 1. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (S)40

 2. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (SD)41

 3. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (V).....42

 4. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (C).....43

 5. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (MP).....44

 6. Nollvision för mäns våld mot kvinnor, punkt 2 (S, MP)45

 7. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (SD).....46

 8. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (C).....47

 9. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (MP)48

 10. Prostitution och människohandel, punkt 4 (C)49

 11. Prostitution och människohandel, punkt 4 (MP)50

 12. Uppföljning av reformen av skyddat boende, punkt 5 (S, V, C, MP) ...50

 13. Drift av skyddade boenden, punkt 6 (S, V, MP).....51

 14. Hjälp att ordna stadigvarande boende, punkt 7 (S)52

Särskilda yttranden53

 1. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (SD)53

 2. Skrivelsen, punkt 8 (S)53

 3. Skrivelsen, punkt 8 (C).....54

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag55

 Skrivelsen.....55

 Följdmotionen55

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2555

Bilaga 2

Socialutskottets yttrande 2024/25:SoU6y60

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9,
12 och 13,

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14,

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30,

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21
samt

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

2. Nollvision för mäns våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113,

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 16 och

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 6 (S, MP)

3. Hedersrelaterat våld och förtryck

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:421 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3,

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 14 och 20–22,

2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M),

2024/25:2091 av Noria Manouchi (M) yrkande 2,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 32 och

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (MP)

4. Prostitution och människohandel

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 25 och 29 samt

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 10 (C)

Reservation 11 (MP)

5. Uppföljning av reformen av skyddat boende

Riksdagen avslår motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 12 (S, V, C, MP)

6. Drift av skyddade boenden

Riksdagen avslår motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 13 (S, V, MP)

7. Hjälp att ordna stadigvarande boende

Riksdagen avslår motion

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 18.

Reservation 14 (S)

8. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:69 till handlingarna.

Stockholm den 8 maj 2025

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Ann-Christine Frohm (SD), Johanna Haraldsson (S), Arin Karapet (M), Serkan Köse (S), Sara Gille (SD), Sofia Amloh (S), Oliver Rosengren (M), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Mats Arkhem (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L), Merit Frost Lindberg (M) och Helena Vilhelmsson (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2024/25:69 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, en följdmotion som väckts med anledning av skrivelsen och ett trettiootal yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Arbetsmarknadsutskottet beslutade den 11 februari 2025 att ge justitieutskottet och socialutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen och följdmotionen i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Socialutskottet har yttrat sig, se bilaga 2. Justitieutskottet har beslutat att inte yttra sig.

Den 13 mars 2025 fick utskottet information av Utredningen om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (A 2023:04) om utredningens slutbetänkande (SOU 2025:28). Samma dag fick utskottet även information av Delegationen mot arbetslivskriminalitet (A 2021:04) om delegationens slutbetänkande (SOU 2025:25).

Den 10 april 2025 fick utskottet information av Riksrevisionen om granskningsrapporten Statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer (RiR 2025:6).

Den 29 april 2025 fick utskottet information av generaldirektör Lise Tamm om Jämställdhetsmyndighetens verksamhet.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för arbetet med att uppnå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra (skr. 2016/17:10). Jämställdhetsmyndighetens rapport Dags att prioritera det våldsförebyggande arbetet (A2024/00628) som redovisades av myndigheten i april 2024 ligger till grund för den aktuella skrivelsen från regeringen.

Regeringen konstaterar mot bakgrund av Jämställdhetsmyndighetens rapport att det görs framsteg inom området mäns våld mot kvinnor men att det finns fortsatta utmaningar. Regeringen anför att utifrån de indikatorer som Jämställdhetsmyndigheten har följt upp ses vissa positiva tendenser under perioden för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026, bl.a. när det gäller återfallsförebyggande insatser och en minskning av kvinnors och flickors utsatthet för sexuellt våld. Regeringen anför vidare att även om det har gjorts framsteg behöver arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel fortsätta att stärkas. Enligt regeringens bedömning är det också angeläget att ny kunskap

liksom evidensbaserade metoder och arbetssätt inom området fortsätter att tas fram, implementeras och utvärderas.

Regeringen bedömer vidare att det behövs ytterligare indikatorer inom vissa områden. Det gäller särskilt hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel samt kunskap och metodutveckling. Det finns enligt regeringen även behov av att vidareutveckla indikatorerna för att följa utvecklingen på området mäns våld mot kvinnor och bedöma i vilken mån ett önskvärt utfall har uppnåtts.

Utskottets överväganden

Inledning

Av åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (A2024/00869) framgår det att regeringen vartannat år ska lämna en skrivelse till riksdagen med en redovisning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Den skrivelse som behandlas i detta betänkande är den andra skrivelse där regeringen redovisar en fördjupad uppföljning av arbetet. Den första skrivelsen lämnades till riksdagen i juni 2022 (skr. 2021/22:267, bet. 2022/23:AU3, rskr. 2022/23:20).

Den nu aktuella skrivelsen beskriver utvecklingen under perioden för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026, med fokus på åren 2022–2023.

Betänkandet är indelat tematiskt i ett antal avsnitt utifrån förslagen i de motioner som utskottet behandlar. Utskottet kommer i respektive avsnitt att redogöra för olika delar av skrivelsens innehåll med utgångspunkt i de motioner som behandlas i avsnittet. I betänkandets sista avsnitt återkommer utskottet samlat till skrivelsen.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. en nollvision för mäns våld mot kvinnor, våldsförebyggande arbete och åtgärder mot ekonomiskt våld.

Jämför reservation 1 (S), 2 (SD), 3 (V), 4 (C), 5 (MP) och 6 (S, MP) samt särskilt yttrande 1 (SD).

Skrivelsen

Regeringen ger i skrivelsen en överblick av omfattningen av vissa former av våld i nära relationer, sexualbrott, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel. Regeringen redogör vidare för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som gäller för perioden 2017–2026 och de riktade åtgärdsprogram som presenterats inom ramen för strategin.

När det gäller själva uppföljningen redovisar regeringen utvecklingen inom respektive målsättning i den nationella strategin, primärt utifrån de indikatorer

som Jämställdhetsmyndigheten använder. För varje målsättning redogörs vidare för centrala åtgärder under strategiperioden.

När det gäller centrala åtgärder redogör regeringen bl.a. för olika insatser som vidtagits för att stärka samverkan för att förebygga våld i parrelationer och åtgärder för att motverka ekonomiskt våld. Regeringen redovisar vidare olika insatser som genomförts för att förverkliga en samhällskultur med fokus på samtycke i sexuella relationer. Regeringen redovisar bl.a. en rad initiativ som den tagit för att stödja skolväsendets arbete med sexualitet, samtycke och relationer. Stärkta insatser inom områdena våld i ungas parrelationer och digitala dimensioner av våld är ett annat område som tas upp.

Insatser för våldsutsatta i särskilt sårbara livssituationer, däribland hbtqi-personer och personer tillhörande nationella minoriteter, är också frågor som regeringen skriver om. Även mäns utsatthet för våld i nära relationer är en fråga som tas upp av regeringen.

Vidare redogör regeringen bl.a. för åtgärder för förbättrad kunskap och metodutveckling och insatser för stärkt kompetens bland yrkesverksamma.

Motionerna

Följdmotionen

I kommittémotion 2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anser motionärerna att Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram en organisation för att förbättra forskningen om metoder för att motverka mäns våld mot kvinnor (yrkande 1). Motionärerna anser vidare att Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att inkludera vuxna i förändringsarbetet för att skapa en samtyckeskultur i hela samhället (yrkande 3).

Motioner från allmänna motionstiden

I kommittémotion 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113 anser motionärerna att en nollvision för mäns våld mot kvinnor bör antas. Motsvarande förslag finns även i kommittémotionerna 2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 16 och 2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 2.

I kommittémotion 2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18 menar motionärerna att det är angeläget att den nationella åtgärdsplanen mot våld i nära relationer inkluderar åtgärder för att kartlägga, förebygga och bekämpa våld i familjen och se till att det inte osynliggörs inom det familjerättsliga området.

I kommittémotion 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) anser motionärerna att ett nationellt våldsförebyggande program bör tas fram (yrkande 79). Motionärerna tar vidare upp våld i ungas parrelationer och menar att det våldsförebyggande arbetet bland yngre måste stärkas (yrkande 88).

I kommittémotion 2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28 lyfter motionärerna fram behovet av att följa upp genomförda

åtgärder och skapa förutsättningar för att motverka det ekonomiska våldet i nära relationer.

I kommittémotion 2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) anser motionärerna att en översyn av begreppet mäns våld mot kvinnor bör genomföras för att säkerställa att alla former av våld i nära relationer inkluderas (yrkande 1). Motionärerna vill även se ett ökat fokus på kvinnors våld mot män och menar att det bör göras genom att initiera och stödja forskning, stärka resurserna till mansjourer, utbilda vården och rättsväsendet samt bryta ned skambeläggande normer som hindrar män från att söka hjälp (yrkande 5).

Vidare betonar motionärerna vikten av att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer motsvarande kraven i högskoleförordningen även förmedlas till redan utexaminerade och verksamma inom relevanta yrken (yrkande 6). Motionärerna menar också att alla former av våld i nära relationer bör belysas och analyseras i ett helhetsperspektiv (yrkande 8). Tidigare analyser har enligt motionärerna inte i tillräcklig utsträckning inkluderat våld mot män i nära relationer och våld i samkönade relationer. Motionärerna anser därtill att nya mättekniker och metoder måste utvecklas för att bättre kunna kartlägga våld i samkönade relationer (yrkande 9). Motionärerna anser vidare att det måste utvecklas en strategi för att motverka s.k. eftervåld (yrkande 12). Strategin ska involvera samhället som helhet, inklusive polis, socialtjänst, sjukvård och rättsväsende. Slutligen uppmärksammar motionärerna incellrörelsen och menar att det behövs ökad kunskap på området (yrkande 13). De betonar att samhället måste agera med kraft för att förhindra att incellrörelsen får ytterligare fäste.

I kommittémotion 2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30 anser motionärerna att regeringen bör säkerställa att hbtqia-plus-perspektivet finns med och att hbtqia-plus-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer.

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) uppmärksammar motionärerna ekonomiskt våld och anser att denna form av våld bör erkännas som en egen form av våld och att ett strukturerat arbete måste ske inom samtliga myndigheter för att bekämpa det (yrkande 4). Motionärerna föreslår också att Jämställdhetsmyndigheten ska få i uppdrag att kartlägga eftervåld och öka samverkan med relevanta myndigheter för att stoppa det ekonomiska våldet och eftervåldet (yrkande 15). Vidare anser motionärerna att det behövs en nationell hjälplinje för unga personer som utsätts för eller utsätter andra för våld i sin relation (yrkande 21).

I kommittémotion 2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14 betonar motionärerna vikten av att stärka jämställdheten i det samiska samhället. Motionärerna efterfrågar bl.a. mer forskning om våld mot samiska kvinnor och flickor.

I motion 2024/25:898 av Magnus Manhammar (S) anser motionären att det behövs en kraftsamling mot mäns våld mot kvinnor. Nolltolerans måste råda

och motionären menar att regeringen bör utforma ett omfattande program för detta.

Även i motion 2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S) betonar motionärerna vikten av att med kraft verka mot mäns våld mot kvinnor. Motionärerna anför att mörkertalet är stort, att mäns våld mot kvinnor måste bekämpas med alla medel, och att det behövs insikt på alla beslutande nivåer.

Pågående arbete

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

För att stärka förutsättningarna att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra presenterade regeringen 2016 en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10, bet. 2016/17:AU5, rskr. 2016/17:150). Strategin omfattar våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld samt prostitution och människohandel. Den omfattar även hbtqi-personers och mäns och pojkars utsatthet för våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt kvinnors och flickors utövande av detta våld.

Strategin som gäller 2017–2026 betonar särskilt förebyggande insatser, både universella, breda insatser och återfallsförebyggande insatser riktade mot personer med förhöjd risk att utöva våld samt identifierade våldsutövare.

Strategin omfattar bl.a. mål och insatsområden samt en struktur för stöd och uppföljning. Målsättningarna i strategin är

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta
- effektivare brottsbekämpning
- förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategin kompletteras med åtgärdsprogram som innehåller konkreta åtgärder för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har till uppgift att följa upp genomförandet av strategin.

Nationellt våldsförebyggande program

Regeringen beslutade i juni 2022 om ett nationellt våldsförebyggande program på området mäns våld mot kvinnor (A2021/00839). Ambitionen med programmet är att skapa förutsättningar för ett proaktivt förhållningssätt i det arbete mot våld som ingår i den ovannämnda nationella strategin. Ett övergripande syfte med programmet är att bidra till att stimulera utvecklingen av nya insatser och att stärka samverkan mellan berörda aktörer.

Åtgärdsprogram för perioden 2024–2026

I juni 2024 presenterade regeringen ett åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld

och förtryck samt prostitution och människohandel för perioden 2024–2026 (A2024/00869). Det är det tredje och sista åtgärdsprogrammet inom perioden för den nuvarande nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Regeringen vill med programmet se ett ökat fokus på våldsutövare och återfallsförebyggande åtgärder samt sätta brottsoffers behov av skydd och stöd i centrum. Regeringen lyfter i åtgärdsprogrammet fram fyra områden som regeringen kommer att öka fokus på för att säkerställa ett kraftfullt och effektivt arbete:

- ett lämningsprogram för att lämna destruktiva relationer
- kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck
- stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter
- ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

Totalt ska enligt programmet 132 åtgärder genomföras på nationell, regional och lokal nivå. Åtgärder har tagits fram av regeringen i samråd med bl.a. forskare, myndigheter och civilsamhälle.

Utredningsförslag om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen beslutade i augusti 2023 att tillsätta en statlig utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (A 2023:04). Utredningens uppdrag syftade bl.a. till att föreslå hur området hedersrelaterat våld och förtryck kan ges ökat fokus i jämställdhetspolitiken och i samhället samt att säkerställa en långsiktig, samordnad och tydlig styrning på området könsrelaterat våld som utgår från kunskap och evidens (dir. 2023:117).

Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28) till regeringen den 7 mars 2025.

Utredningen föreslår en reform av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld. I stället för tidsbegränsade, tillfälliga uppdrag menar utredningen att det bör bedrivas ett hållbart, långsiktigt arbete genom stärkta grunduppdrag och ett tydligt utpekat ansvar för ett antal centrala myndigheter. Reformen innebär också en förstärkt och samlad samordning av arbetet genom utredningens förslag om att ett nationellt samordningscentrum mot våld inrättas vid Jämställdhetsmyndigheten.

Utredningen rekommenderar regeringen att ta fram en sammanhållen strategi som samlar arbetet för att stoppa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och utnyttjande i prostitution och människohandel. Enligt utredningens bedömning skulle en särskild strategi i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck försvåra en samordnad politik och

leda till en ofördelaktig uppdelning av myndigheters och andra aktörers arbete för att nå nollvisionen om att våldet ska upphöra. Utredningen föreslår att regeringen i stället kan göra relevanta prioriteringar av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom särskilda inriktningar inom samtliga strategiska områden i strategin samt genom att ta fram en särskild handlingsplan.

Utredningen föreslår att strategin ska gälla under en tioårsperiod. Enligt utredningens förslag ska strategin ha tre utgångspunkter som ska genomsyra myndigheters och andra aktörers arbete inom ramen för strategin:

- rättighetsbaserade insatser och ett stärkt brottsofferperspektiv
- en ändamålsenlig samverkan för att motverka samtliga våldsformer
- ett kunskapsbaserat arbete.

Strategins tre utgångspunkter syftar till att ge myndigheter och andra relevanta aktörer ett gemensamt ramverk att arbeta utifrån. Strategin pekar ut fem strategiska områden där det finns behov av insatser. Dessa områden är våldsförebyggande arbete, upptäckt av våld, stöd och skydd till våldsutsatta, brottsbekämpning samt återfallsförebyggande arbete.

Utredningens slutbetänkande är föremål för remissbehandling, och svar ska lämnas senast den 25 juli 2025.

Nationella stödtelefoner för våldsutsatta

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet driver sedan 2007 Kvinnofridslinjen som är en nationell stödtelefon för våldsutsatta. Utöver denna linje driver NCK ytterligare tre stödtelefoner: Stödlinjen för män, Stödlinjen för transpersoner och Rätt att välja. Den senare är en stödlinje för personer som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld i hederns namn.

Den 28 april 2025 infördes ett nytt EU-harmoniserat telefonnummer för den som utsatts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Syftet med det harmoniserade numret är att våldsutsatta lättare ska kunna söka hjälp och initiativet är en del av en bredare EU-strategi för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Numret kopplas i Sverige till Kvinnofridslinjen. Samtidigt infördes möjlighet att få stöd via chatt på alla fyra stödlinjer som NCK driver. I samband med nummerbytet breddades även målgruppen för stödlinjerna från att tidigare främst varit riktade till personer över 18 år, till att nu omfatta stöd till alla åldrar.

Uppdrag om våld i ungas relationer

Jämställdhetsmyndigheten presenterade i mars 2025 rapporten Att se, agera och förändra – Vägar framåt i arbetet mot killars våld mot tjejer och våld i ungas relationer (rapport 2025:05). I rapporten redovisar myndigheten arbetet med tre olika regeringsuppdrag: Stöd till våldsförebyggande insatser riktade till unga i partnerrelationer, Våldsförebyggande insatser riktade till unga i

parrelationer samt Kartlägga och sprida information om våld i ungas parrelationer.

Jämställdhetsmyndigheten ser ett sammantaget behov av att fortsätta stärka kunskapen om killars våld mot tjejer och våld i ungas nära relationer. Myndigheten ser också behov av att stärka det universella våldsförebyggande arbetet, att förbättra möjligheterna att upptäcka våld bland unga och att stärka arbetet inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Vidare ser myndigheten att det är avgörande att arbetet är tillgängligt och inkluderande samt att långsiktiga förutsättningar behöver säkerställas för relevanta civilsamhällesorganisationer som erbjuder stöd till målgruppen unga. I rapporten föreslår myndigheten fyra åtgärder för arbetet framåt till regeringen. Dessutom presenteras flera rekommendationer till kommuner och regioner.

Regeringen har också gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att översätta och anpassa det evidensbaserade våldsförebyggande programmet Dating Matters. Programmet riktar sig till skolungdomar för att förebygga och bekämpa våld i ungas relationer. I uppdraget ingår att externa forskare utvärderar vilka effekter det anpassade programmet kan ha utifrån svenska förhållanden. Regeringen gav i juni 2024 även myndigheten i uppdrag att utveckla en nationell infrastruktur för förvaltning, kvalitetssäkring och spridning av Dating Matters. Uppdraget omfattar att utveckla en webbplats där programmet ska finnas tillgängligt för kommuner och andra relevanta aktörer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 oktober 2030 (A2022/00840, A2024/00844).

Uppdrag om mäns utsatthet för våld i nära relationer

När det gäller mäns utsatthet för våld i nära relationer har regeringen gett i uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att kartlägga kunskap om mäns utsatthet för våld i nära relationer. I uppdraget ingår att sammanställa statistik för att få en bild av hur vanligt det är och att ta fram en kunskaps- och forskningsöversikt. Myndigheten kartlägger också erfarenheter bland yrkesverksamma som möter män som är eller riskerar att bli utsatta för våld i nära relationer. Syftet är att få en ökad kunskap om vilka insatser som erbjuds till målgruppen (A2023/00985). Uppdraget förlängdes och förstärktes i juni 2024, bl.a. genom att Jämställdhetsmyndigheten ska genomföra en intervjustudie med män som har utsatts för våld i nära relationer samt göra en sammanställning av statistik från inkomna samtal till de stödlinjer som riktar sig till män och drivs av Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid). Uppdraget ska redovisas senast den 31 september 2025 (A2024/00844).

Uppdrag om hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer

När det gäller hbtqi-personers utsatthet för våld har Jämställdhetsmyndigheten haft i uppdrag av regeringen att kartlägga hbtqi-personers utsatthet och risk för

utsatthet för våld i nära relationer och göra en analys av behov av insatser riktade till såväl målgruppen som berörda yrkesgrupper (A2023/01065).

Uppdraget redovisades av myndigheten den 31 mars 2025 genom rapporten *Utanför normen, utanför skyddsnäten?* (rapport 2025:12). Jämställdhetsmyndigheten konstaterar i rapporten att det finns brister i det formella stöd som ska skydda hbtqi-personer från våld i nära relationer. I syfte att förbättra stödet för hbtqi-personer utsatta för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck ger Jämställdhetsmyndigheten ett antal rekommendationer inom följande övergripande områden:

- öka kunskapen om hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer
- identifiera hbtqi-personers utsatthet för våld i nära relationer
- adekvat stödverksamhet för hbtqi-personer utsatta för våld i nära relationer
- stöd till hbtqi-personer som utövar våld i nära relationer.

Uppdrag om våld mot personer som tillhör de nationella minoriteterna

Sametinget har av regeringen fått i uppdrag att under 2021–2025 arbeta med åtgärder för att främja jämställdhet i det samiska samhället och för att förebygga och bekämpa mäns våld mot samiska kvinnor och flickor. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2026 (Ku2021/02210).

När det gäller våld mot de nationella minoriteterna har Jämställdhetsmyndigheten också i uppdrag att sammanställa en lägesbild av utsattheten för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck bland barn och vuxna som tillhör de nationella minoriteterna i Sverige. Hbtqi-personers situation ska särskilt uppmärksammas. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2027 (Ku2024/00383).

Uppdrag om ekonomiskt våld m.m.

För att möjliggöra ett långsiktigt och verkningsfullt arbete för förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta har Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen haft i uppdrag av regeringen att utveckla arbetet för ökad upptäckt av våld i nära relationer (A2022/00842, A2023/00509). Ett första myndighetsgemensamt uppdrag på området gavs till de aktuella myndigheterna 2019.

Slutredovisning av uppdraget skedde i mars 2025 genom Jämställdhetsmyndighetens rapport *Myndigheter i samverkan ökar upptäckten av våld – Slutredovisning av uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2022–2024* (rapport 2025:6). Jämställdhetsmyndigheten framhåller i rapporten att samverkan på olika nivåer har varit nyckeln till ett framgångsrikt arbete. Det handlar både om samverkan inom och mellan myndigheterna i uppdraget, men även om samverkan med andra myndigheter och samhällsaktörer. Jämställdhetsmyndigheten ger i rapporten också ett antal rekommendationer för det

fortsatta arbetet med att upptäcka mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket har också tillsammans med Konsumentverket, Pensionsmyndigheten och Statens servicecenter fått i uppdrag av regeringen att sprida och utveckla information om ekonomiskt våld till sina målgrupper, inklusive att hänvisa utsatta till rätt stödinstitans (A2024/00777). Uppdraget som samordnas av Jämställdhetsmyndigheten ska slutredovisas senast den 26 februari 2026.

Utredningen Stärkt skydd för den som vill separera – nya regler om bodelning och betänketid

Regeringen tillsatte i november 2024 en statlig utredning med uppdrag att se över äktenskapsbalkens regler om bodelningsprocessen och betänketid. Syftet är att säkerställa en välfungerande, effektiv och rättssäker ordning för personer som vill separera, och att därigenom motverka ekonomiskt våld (dir. 2024:107). Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2025.

Förslag om skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv

I propositionen Skärpt syn på sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv (prop. 2024/25:124) föreslår regeringen flera lagändringar som syftar till att stärka det straffrättsliga skyddet mot sexuella kränkningar, bedrägerier mot äldre och brott med kön som hatbrottsmotiv. Förslagen innebär bl.a. att kön läggs till i den bestämmelse som gäller straffskärpning vid brott som begås med hatbrottsmotiv.

Propositionen bereds i justitieutskottet under våren 2025.

Granskning av statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer

Inom effektivitetsrevisionen har Riksrevisionen granskat om staten arbetar effektivt för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer. Resultatet av granskningen redovisas i granskningsrapporten Statens insatser mot ekonomiskt våld i nära relationer (RiR 2025:6). Rapporten innehåller slutsatser och rekommendationer som avser regeringen och ett fyrtiotal myndigheter.

Den övergripande slutsatsen är att det finns väsentliga brister i statens arbete och att regeringen och myndigheterna inte har vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka våldet. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att

- lämna uppdrag till lämplig myndighet att i samverkan med relevanta myndigheter kartlägga hur våldsutövare kan utnyttja myndigheter för att bedriva ekonomiskt våld mot närstående
- kartlägga behovet av och lämna förslag på lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att motverka ekonomiskt våld och mildra dess konsekvenser för utsatta

- säkerställa att ekonomiskt våld beaktas i lagstiftningsprocesser när det är relevant
- inkludera ekonomiskt våld i den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor och tydliggöra vilka myndigheter som bör bidra till arbetet mot ekonomiskt våld, och på vilket sätt.

När det gäller myndigheterna rekommenderar regeringen dessa att

- säkerställa att anställda har den kunskap om och förståelse för ekonomiskt våld som de behöver i sitt arbete
- säkerställa att det finns ändamålsenliga rutiner för att förebygga och motverka ekonomiskt våld – det kan exempelvis handla om att identifiera utsatthet för ekonomiskt våld i medborgarkontakter eller motverka att myndighetens rutiner utnyttjas av våldsutövare.

Forskningssatsning på mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål

I propositionen Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta (prop. 2024/25:60) konstaterar regeringen att flera studier visar på omfattande kunskapsluckor och forskningsbehov inom områdena mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns enligt regeringen behov av att synliggöra grupper som är särskilt utsatta, och det finns även stora behov av forskning om utnyttjande i prostitution och människohandel för sexuella ändamål och sexuellt utnyttjande i form av att barn skildras i bilder eller filmer som sprids. Regeringen anser att det finns behov av forskning om evidensbaserade metoder för skydd, stöd och vård för utsatta vuxna och barn, liksom om effekterna av insatser, metoder och arbetssätt för att förebygga och bekämpa denna brottslighet, med fokus på våldsutövare.

Inom ramen för Vetenskapsrådets anslag för forskning avsätts 10 miljoner kronor 2025 för forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Därefter beräknas 15 miljoner kronor 2026, 20 miljoner kronor 2027 och 30 miljoner kronor 2028 avsättas för detta ändamål.

Propositionen bereds i utbildningsutskottet under våren 2025.

Tidigare riksdagsbehandling

Motioner

Motionsyrkanden om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 12 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Tillkännagivande om en nollvision för våld i nära relationer

Riksdagen beslutade 2023 om ett tillkännagivande till regeringen om att införa en nollvision för våld i nära relationer (bet. 2022/23:AU7, rskr. 2022/23:166). Mot bakgrund av riksdagens tillkännagivande gav regeringen Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att göra en förstudie om en nollvision för våld i nära relationer. Studien skulle analysera och bedöma lärdomar från arbetet med andra nollvisioner och innehålla rekommendationer om hur åtgärder för en nollvision kan utformas. Myndigheten redovisade uppdraget i februari 2024 genom rapporten *Möjligheter och utmaningar med nollvision som arbetssätt* (rapport 2024:1).

Regeringen anger i skrivelse 2024/25:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 att den aktuella riksdagsskrivelsen inte är slutbehandlad. Regeringen anför bl.a. att den inväntar slutbetänkandet från utredningen om köns- och hedersrelaterat våld (A 2023:04).

Utskottets ställningstagande

Våld och förtryck har ingen plats i vårt samhälle, och utskottet vill betona vikten av att det på bred front i samhället bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga, motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Våldet kan ta sig många olika uttryck – fysiskt, psykiskt, ekonomiskt och sexuellt – och det måste stoppas. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att bestämma över sitt liv och sin kropp. Alla ska ha samma rätt och möjlighet att själv välja partner.

Utskottet vill inledningsvis välkomna det breda engagemang som visas av samtliga motionärer i avsnittet. De väckta motionsförslagen illustrerar det mångskiftande behov som finns av åtgärder och insatser på olika nivåer och i olika delar av samhället när det gäller arbetet mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

I kommittémotionerna 2024/25:3073 (S) yrkande 18, 2024/25:3111 (S) yrkande 79 och 2024/25:1414 (SD) yrkande 1 och motionerna 2024/25:898 (S) och 2024/25:1574 (S) har motionärerna förslag av en övergripande karaktär, bl.a. om att ett nationellt våldsförebyggande program bör tas fram och att det behövs en kraftsamling mot mäns våld mot kvinnor. Utskottet instämmer naturligtvis med motionärerna när det gäller vikten av att med kraft verka mot allt våld i nära relationer, och välkomnar därför allt det omfattande arbete som pågår, på såväl nationell som regional och lokal nivå.

En grundförutsättning för arbetet på området är enligt utskottet att det präglas av långsiktighet och uthållighet. Den gällande tioåriga strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, med tillhörande åtgärdsprogram, har enligt utskottet lagt en god grund för en sådan inriktning för samhällets insatser och åtgärder mot mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Utskottet vill i sammanhanget även uppmärksamma det nationella våldsförebyggande program på området mäns våld mot kvinnor som antogs av regeringen i juni 2022. Utskottet vill samtidigt betona att det behövs en

intensifiering av arbetet. Det är således med gillande som utskottet noterar det förslag om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck som nyligen överlämnats till regeringen. Utredningen har bedrivit ett gediget utredningsarbete som bl.a. innefattar förslag till en ny långsiktig nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande.

Att nolltolerans ska gälla mot våld i samhället är något som det råder bred politisk enighet om. När det gäller frågan om att införa en nollvision på området kan man emellertid konstatera att det råder skilda uppfattningar om hur en sådan bör vara formulerad. I kommittémotionerna 2024/25:3022 (S) yrkande 113, 2024/25:3069 (S) yrkande 16 och 2024/25:3072 (S) yrkande 2 ger motionärerna uttryck för att en nollvision på området bör vara formulerad på ett sådant sätt att den har tydligt fokus på mäns våld mot kvinnor. Utskottet å sin sida är alltjämt av uppfattningen att en nollvision på området bör ha en bredare inriktning än den som förespråkas av motionärerna. Som framhölls av utskottet i samband med tillkännagivandet om en nollvision förekommer våld i alla former av nära relationer, och även våld mot män i nära relationer och våld i samkönade relationer behöver uppmärksammas i det våldsförebyggande arbetet. Det finns därmed enligt utskottet inte skäl att revidera det tidigare tillkännagivandet på området.

När det gäller kunskap och metodutveckling, ett område som uppmärksammas av motionärerna i kommittémotion 2024/25:3307 (MP) yrkande 1, vill utskottet inleda med att slå fast vikten av att de metoder och arbetssätt som används i det våldsförebyggande arbetet är evidensbaserade. När det gäller det konkreta förslaget från motionärerna om att ge ett uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten sympatiserar utskottet givetvis med den intention om att förbättra forskningen på området som ligger till grund för motionärernas förslag. Utskottet konstaterar emellertid att regeringen i den forsknings- och innovationsproposition som nu bereds av utbildningsutskottet bl.a. föreslår en forskningssatsning på mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Utskottet ser med intresse fram emot att följa det fortsatta arbetet med denna forskningssatsning.

Även när det gäller vikten av stärkt kunskap hos yrkesverksamma som tas upp i kommittémotion 2024/25:1414 (SD) yrkande 6 konstaterar utskottet att det vidtagits en rad åtgärder av regeringen. Utskottet förutsätter att regeringen följer frågan om förbättrad kunskap och metodutveckling noggrant och att regeringen är beredd att vid behov ta initiativ till ytterligare åtgärder.

I kommittémotionerna 2024/25:1389 (SD) yrkande 28, 2024/25:1414 (SD) yrkande 12 och 2024/25:3157 (C) yrkande 4 och 15 finns förslag på olika åtgärder för att motverka ekonomiskt våld och s.k. eftervåld. Att arbetet med att synliggöra och motverka det ekonomiska våldet i nära relationer och andra närliggande frågor måste prioriteras är en uppfattning som utskottet fullt ut delar med motionärerna. Utskottet välkomnar därför att ekonomiskt våld är något som lyfts fram av regeringen i åtgärdsprogrammet för 2024–2026.

Utskottet noterar också att det är flera myndigheter som har pågående regeringsuppdrag på området. I sammanhanget finner utskottet även skäl att uppmärksamma den pågående utredningen med uppdrag att bl.a. se över frågan om utdragna bodelningsprocesser.

Det är tveklöst så att ekonomiskt våld måste ges ökad uppmärksamhet i samhället, både på politisk nivå och hos berörda myndigheter. Arbetet mot detta våld måste involvera en bredd av olika aktörer, även inom den privata och ideella sektorn. Utskottet vill i sammanhanget uppmärksamma den gedigna granskning av statens insatser på området som genomförts av Riksrevisionen och som nyligen presenterats för utskottet. I sin granskningsrapport lämnar Riksrevisionen en rad rekommendationer såväl till regeringen som till ett stort antal myndigheter för att förbättra situationen när det gäller statens arbete för att motverka ekonomiskt våld i nära relationer. Utskottet kommer att med stort intresse följa regeringens och myndigheternas omhändertagande av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer, och får anledning att återkomma till frågan när utskottet ska behandla regeringens svarsskrivelse över Riksrevisionens rapport. Utskottet utgår också från att regeringen kommer att uppmärksamma det ekonomiska våldet i sitt fortsatta arbete med att ta fram en ny långsiktig nationell strategi för att utveckla och stärka arbetet med att förebygga och motverka våld i nära relationer.

Våld i ungas relationer är ett annat område som utskottet menar måste ha hög prioritet i arbetet framåt. Utskottet har således samma grundinställning som motionärerna bakom kommittémotionerna 2024/25:3111 (S) yrkande 88 och 2024/25:3157 (C) yrkande 21 när det gäller vikten av insatser och våldsförebyggande åtgärder när det kommer till ungas parrelationer. Utskottet konstaterar att killars våld mot tjejer och våld i ungas nära relationer är frågor som tydligt finns med i regeringens åtgärdsprogram för 2024–2026 och noterar de många myndighetsuppdrag som pågår eller nyligen redovisats när det gäller våld i ungas relationer. När det gäller frågan om en nationell hjälplinje för unga personer som utsätts för eller utsätter andra i sin relation för våld noterar utskottet det nya EU-harmoniserade telefonnummer som lanserades den 28 april 2025 vilket är en del av en EU-gemensam strategi för stöd till våldsutsatta. Numret kopplas i Sverige till Kvinnofridslinjen som sedan många år drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet. Det är med gillande som utskottet noterar att målgruppen för Kvinnofridslinjen och NCK:s övriga stöddlinjer samtidigt breddats från att tidigare varit riktade främst till personer över 18 år, till att nu rikta sig till alla åldrar, således även till unga. Utskottet välkomnar även att det införts möjlighet att få stöd via chatt på de stödtelefoner som NCK driver.

Vidare vill utskottet även i detta sammanhang hänvisa till det utredningsförslag om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck som nyligen överlämnats till regeringen. I den reform som presenteras av utredningen ingår våld i ungas nära relationer och våldsutsatthet som en av de föreslagna inriktningarna för arbetet framåt.

När det gäller betydelsen av att inkludera vuxna i förändringsarbetet för en samtyckeskultur i hela samhället vilket betonas i kommittémotion 2024/25:3307 (MP) yrkande 3 är utskottet givetvis inte av någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller att det normerande arbetet mot det sexuella våldet i samhället inte bara ska rikta sig mot barn och unga. Till skillnad från motionärerna ser utskottet dock inte behov av ett särskilt uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten i frågan.

Utskottet konstaterar vidare att det i kommittémotionerna 2024/25:1414 (SD) yrkandena 5, 8 och 9 och 2024/25:1925 (V) yrkande 30 efterfrågas olika insatser och åtgärder när det gäller våld mot män i nära relationer, våld i samkönade relationer och hbtqi-personers våldsutsatthet. När det gäller dessa frågor instämmer utskottet givetvis i att det är angeläget att synliggöra olika gruppers utsatthet. Ingen, oavsett kön, ska utsättas eller leva i rädsla för våld, trakasserier eller övergrepp. Utskottet välkomnar därför de många olika uppdrag som pågår eller nyligen redovisats när det gäller våldsutsatthet inom nämnda grupper, och avvaktar i övrigt regeringens arbete med framtagande av en ny långsiktig nationell strategi när det gäller åtgärder mot våld.

När det gäller det som tas upp i kommittémotion 2024/25:1414 (SD) yrkande 13 om att förhindra att den s.k. incelrörelsen får ytterligare fäste instämmer utskottet självfallet med motionärerna i vikten av att motverka alla former av kvinnohat och andra hot från denna miljö. Utskottet noterar i sammanhanget att ökad kunskap om digitala dimensioner av bl.a. mäns våld mot kvinnor är ett av de områden som är i fokus i åtgärdsprogrammet för 2024–2026. Vidare uppmärksammar utskottet den proposition som nu bereds av justitieutskottet som bl.a. innehåller förslag om ett stärkt straffrättsligt skydd mot brott med kön som hatbrottsmotiv.

När det slutligen gäller situationen för samiska kvinnor och flickor, som tas upp i kommittémotion 2024/25:1754 (MP) yrkande 14, konstaterar utskottet att det pågår arbete på området – bl.a. finns det ett pågående regeringsuppdrag om våld mot personer som tillhör de nationella minoriteterna.

Utskottet konstaterar sammanfattningsvis att det pågår ett omfattande arbete för att motverka och stoppa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, och att arbetet i många delar ligger i linje med vad som efterfrågas i motionerna. Det är för utskottet tydligt att regeringen ger hög prioritet åt detta arbete. Utskottet förutsätter vidare att de aktuella frågorna och problemställningarna kommer att bli föremål för ingående överväganden av regeringen inom ramen för arbetet med en ny nationell strategi, och detta arbete bör inte föregripas. Utskottet sätter sin tillit till att regeringen följer utvecklingen på området mycket noga och fortsätter att föra en aktiv politik för att stärka arbetet med att motverka och bekämpa alla former av mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Mot denna bakgrund ser utskottet inte att det finns anledning att föreslå något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionerna i avsnittet. Samtliga motionsyrkanden bör därmed avslås.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kompetens- och kunskapshöjande insatser när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck, uppföljning av arbetet på området samt samverkan mellan olika myndigheter.

Jämför reservation 7 (SD), 8 (C) och 9 (MP).

Skrivelsen

Regeringen konstaterar i skrivelsen att omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck fortfarande är svår att följa. När det gäller arbetet på området konstaterar regeringen vidare att det råder bred enighet i politik och samhälle om att det hedersrelaterade våldet och förtrycket måste upphöra och behöver bekämpas med full kraft. Regeringen skriver att den efter regeringsskiftet i oktober 2022 har intensifierat arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Våldet och förtrycket kräver enligt regeringen ökad uppmärksamhet och synlighet för att effektivt förebyggas och bekämpas. Regeringen bedömer bl.a. att lagstiftningen mot hedersrelaterat förtryck bör skärpas, stödet till utsatta förbättras och myndigheternas arbete effektiviseras.

När det gäller centrala åtgärder under strategiperioden redogör regeringen bl.a. för olika åtgärder för stärkt stöd och skydd för individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Det handlar t.ex. om jämlik tillgång till specialiserat och anpassat stöd och hjälp oavsett vistelseort. Regeringen lyfter också fram att det på det straffrättsliga området under senare år har vidtagits ett flertal åtgärder som syftar till att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.

Vidare redovisar regeringen bl.a. att den initierat åtgärder för stärkt kompetens bland yrkesverksamma och lyfter fram att en rad myndigheter, bl.a. Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Brottsförebyggande rådet, under strategiperioden har bidragit med ny kunskap om våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, utsatthet bland personer med funktionsnedsättning och unga hbtqi-personers utsatthet.

Regeringen anför också att en central åtgärd för att effektivisera styrningen och organiseringen av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är att de uppgifter som för närvarande utförs av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck ska överföras från Länsstyrelsen i Östergötlands län till Jämställdhetsmyndigheten. Uppgifterna ska vara inordnade vid Jämställdhetsmyndigheten den 1 januari 2026.

Motionerna

Följdmotionen

I kommittémotion 2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 lyfter motionärerna fram behovet av att påskynda arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Motionärerna menar bl.a. att regeringens beslut om att flytta Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck till Jämställdhetsmyndigheten måste följas upp noga.

Motioner från allmänna motionstiden

I kommittémotion 2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3 anser motionärerna att det bör införas ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck. Motsvarande förslag finns även i kommittémotion 2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 14.

I kommittémotion 2024/25:1413 (SD) anser motionärerna också att regeringen bör säkerställa att det finns en nationell samordnad struktur för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck (yrkande 20). Motionärerna betonar vikten av att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck utförs systematiskt och följs upp både på nationell och lokal nivå. Varje kommun ska ansvara för att arbetet bedrivs i enlighet med de nationella riktlinjer som tas fram. Motionärerna menar även att regeringen bör ta fram nationella riktlinjer för att stödja kommunerna att i sina verksamheter utgå från sekulära värderingar och motverka könsseparatistiska aktiviteter som motverkar jämställdhet (yrkande 21). Motionärerna framhåller även vikten av ett intensifierat arbete med informationsspridning om hedersproblematikens grunder (yrkande 22). Det behövs enligt motionärerna ett kunskapslyft kring våldets uppkomst och struktur som dels är inriktat på att nå ut till de individer som lever i eller kommer från kulturer där hedersförtryck är norm, dels ser till att personer som genom sin yrkesutövning kommer i kontakt med individer som lever under hedersförtryck har goda kunskaper och en djup förståelse för hedersproblematiken.

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 32 anser motionärerna att samverkan mellan myndigheter såsom polis, socialtjänst och skola behöver stärkas för att bättre upptäcka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck.

I motion 2024/25:421 av Markus Wiechel (SD) betonar motionären att samhället måste agera och erbjuda hedersutsatta det stöd som de är i behov av (yrkande 2). Motionären anser också att stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott bör utökas (yrkande 3).

I motion 2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M) anser motionären att arbetet med att bekämpa hedersförtryck som riktas mot unga hbtqi-personer måste intensifieras.

I motion 2024/25:2091 av Noria Manouchi (M) yrkande 2 anser motionären att det bör införas en årlig nationell kartläggning av utförseln av barn i hedersförtryckande syften.

Pågående arbete

Strategi och program för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Som nämnts ovan har regeringen beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10, bet. 2016/17:AU5, rskr. 2016/17:150), ett nationellt våldsförebyggande program (A2021/00839) och ett åtgärdsprogram för perioden 2024–2026 (A2024/00869). Strategin och programmen omfattar hedersrelaterat våld och förtryck.

Nytt delmål för att bekämpa hedersvåldet

Ett pressmeddelande från Arbetsmarknadsdepartementet och Socialdepartementet den 21 januari 2025 tillkännager att regeringen anser att ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck bör införas. Skälet är att regeringen bedömer att området hedersrelaterat våld och förtryck kräver ökad uppmärksamhet och synlighet för att våldet och förtrycket ska kunna förebyggas och bekämpas effektivt. Regeringen meddelar att den närmare utformningen av delmålet kommer i ett senare skede.

Utredningsförslag om en stärkt styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck

Som nämnts ovan tillsatte regeringen i augusti 2023 en utredning med uppdrag att föreslå en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2023:117).

Den del av uppdraget som rörde att föreslå ett särskilt delmål om att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck redovisades av utredningen i mars 2024 genom delbetänkandet Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld (SOU 2024:21).

Utredningen slutredovisade sitt uppdrag den 7 mars 2025 genom betänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28).

Som redovisats i föregående avsnitt gör utredningen bedömningen att regeringen bör ta fram en sammanhållen strategi som samlar arbetet för att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Detta gäller enligt utredningen även om det införs ett särskilt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck.

Det är enligt utredningen tydligt att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver prioriteras och stärkas. En särskild strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck skulle enligt utredningen dock riskera att skapa stuprör i arbetet och försvaga kopplingen till de övriga våldsformerna och till den övriga jämställdhetspolitiken. Utredningen bedömer att det skulle göra att arbetet sidordnas på ett sätt som inte skulle gynna de utsattas tillgång till stöd

och skydd. Utredningen föreslår i stället att regeringen kan göra relevanta prioriteringar av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck genom särskilda inriktningar inom samtliga strategiska områden i strategin samt genom att ta fram en särskild handlingsplan.

Utredningen lämnar inte förslag till någon komplett handlingsplan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, men lämnar i betänkandet ett antal inspel till insatser som kan ingå i en handlingsplan på området. Inspelen handlar bl.a. om en nationell informationssatsning, utbildning för att förebygga och motverka att barn och unga förs ut ur landet, stärkt tillämpning av lagstiftningen och stärkt återfallsförebyggande arbete.

Utredningens slutbetänkande är föremål för remissbehandling, och svar ska lämnas senast den 25 juli 2025.

Uppdrag om ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem av ärenden där ett barn eller en vuxen har blivit förd utomlands

Jämställdhetsmyndigheten har i uppdrag av regeringen att lämna förslag på hur man kan utforma ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem av ärenden där ett barn eller en vuxen har blivit bortförd utomlands (A2024/00844).

Jämställdhetsmyndigheten lämnade i mars 2025 en skriftlig delredovisning av uppdraget (Förbättrad nationell uppföljning av bortförda, rapport 2025:4). I rapporten skriver myndigheten att den utrett förutsättningarna för att inrätta ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem, och drar slutsatsen att det kommer att krävas lagändringar för att upprätta ett ändamålsenligt system. Myndigheten meddelar vidare att den, utifrån den kartläggning och analys som myndigheten hittills har genomfört, nu går vidare med att ta fram ett förslag på utformning av ett säkert och funktionellt inrapporterings- och uppföljningssystem. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 30 april 2026.

Uppdrag om stärkt kompetens bland yrkesverksamma

Jämställdhetsmyndigheten fick i oktober 2023 i uppdrag av regeringen att ta fram en kunskaps- och forskningsöversikt om hedersrelaterat våld och förtryck (A2023/01354). Myndigheten ska också genomföra kompetenshöjande insatser för att öka den forskningsbaserade kunskapen om hedersrelaterat våld och förtryck bland relevanta yrkesgrupper och andra aktörer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 17 januari 2026.

Ett liv präglad av våld – rapport från Jämställdhetsmyndigheten

I rapporten Ett liv präglad av våld (rapport 2025:2) slutredovisar Jämställdhetsmyndigheten ett regeringsuppdrag (A2023/01238) om att kartlägga och analysera förekomsten av barnäktenskap, tvångsäktenskap och månggifte i Sverige samt andra närliggande frågor. Uppdraget är en del av arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och ska bidra till att identifiera eventuella

kunskapsluckor och om möjligt ta fram ny kunskap inom området. Rapporten presenterades av myndigheten den 5 mars 2025.

Jämställdhetsmyndigheten lämnar i rapporten ett antal rekommendationer och specifika åtgärdsförslag för det fortsatta arbetet med att uppnå målsättningarna i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Utredningen om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringen tillsatte i januari 2024 en statlig utredning med uppdrag att se över ett antal straff- och civilrättsliga frågor för att skärpa synen på hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2024:8). Utredaren ska bl.a. analysera och ta ställning till om straffskalorna för vissa hedersrelaterade brott bör skärpas och om man bör utvidga kretsen av personer som kan hållas straffrättsligt ansvariga för att ett barn tillåts att gifta sig eller resa till en annan stat än den där han eller hon bor i syfte att barnet där ska utsättas för ett barnäktenskapsbrott.

Uppdraget ska redovisas senast den 19 maj 2025 (dir. 2025:15).

Utredningen om ökade insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskola, skola och fritidshem

Regeringen tillsatte i mars 2025 en statlig utredning med uppdrag att föreslå åtgärder för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet (dir. 2025:31). I uppdraget ingår bl.a. att kartlägga och analysera förekomst av hedersrelaterat våld och förtryck, tystnadskultur och upprätthållande av hedersnormer och föreslå åtgärder för att motverka detta samt att analysera och föreslå åtgärder för hur personal kan få ett starkare stöd i att förebygga, upptäcka och motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet.

Uppdraget ska redovisas senast den 12 augusti 2026.

Förslag om kriminalisering av oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp

I en lagrådsremiss beslutad i april 2025 föreslår regeringen att de två nya brotten ”oskuldskontroll” och ”intygande av sexuell oskuld” förs in i brottsbalken, och att ett straffbelagt förbud mot ”oskuldsingrepp” förs in i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Dessutom föreslås att underlåtenhet att avslöja eller förhindra äktenskapstvång och barnäktenskapsbrott ska kriminaliseras. Syftet är att stärka skyddet för de flickor och kvinnor som lever i en hederskontext. Regeringen framhåller att det i Sverige förekommer oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp såväl inom som utanför hälso- och sjukvården, något som kan leda till allvarliga fysiska och psykiska konsekvenser för de drabbade.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om hedersrelaterat våld och förtryck behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 23 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Utskottets ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck strider mot samhällets grundläggande värderingar och är ett allvarligt samhällsproblem. Det är också en mycket allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter. Rätten att själv få bestämma hur man vill leva sitt liv ska vara en självklarhet för alla.

Gemensamt för motionärerna i detta avsnitt är att de alla framhåller behovet av fortsatta åtgärder för att intensifiera, påskynda och stärka arbetet på bred front mot det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Utskottet välkomnar det engagemang som visas av samtliga motionärer och vill framhålla det angelägna i att det bedrivs ett långsiktigt och uthålligt arbete för att motverka och bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Våldet och förtrycket kräver ökad uppmärksamhet och synlighet för att effektivt kunna förebyggas och bekämpas. Att samhället med alla medel kraftfullt måste bekämpa och motverka hedersrelaterat våld och förtryck råder det bred politisk enighet om. Det är därför med gillande som utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande arbete för att motverka och bekämpa det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Flera av motionsförslagen ligger i linje med det arbete som pågår, och vissa av förslagen får anses vara helt eller delvis tillgodosedda.

Utskottet välkomnar till att börja med att en kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck är ett av de utvecklingsområden som lyfts fram av regeringen inom ramen för åtgärdsprogrammet för perioden 2024–2026 för att säkerställa ett fortsatt verkkningsfullt arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet välkomnar vidare beskedet från regeringen om att sätta strålkastarljus på området genom att införa ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål som ska vara särskilt inriktat på att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Regeringens beslut att flytta Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck från Länsstyrelsen i Östergötlands län till Jämställdhetsmyndigheten bör också uppmärksammas i sammanhanget. Utskottet delar regeringens bedömning att flytten av denna viktiga verksamhet ger stärkta förutsättningar att arbeta effektivt och samordnat mot det allvarliga samhällsproblem som hedersrelaterat våld och förtryck utgör. Utskottet förutsätter att överföringen görs på ett sådant sätt att upparbetad kunskap och erfarenhet tas till vara.

Som utskottet redan varit inne på i föregående avsnitt har regeringen nyligen tagit emot slutbetänkandet från Utredningen om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Utredningen lämnar i betänkandet förslag till en långsiktig strategi och förstärkt styrning av jämställdhetspolitiken för att motverka mäns våld

mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel. Hur området hedersrelaterat våld och förtryck kan ges ökat fokus i jämställdhetspolitiken och i samhället har varit en av de frågor som varit styrande för utredningens arbete, och utskottet konstaterar att utredningen bl.a. lämnar en rad inspel till insatser som kan ingå i en framtida handlingsplan på området. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet, och utskottet är inte berett att föregripa detta beredningsarbete.

Utskottet vill i sammanhanget även hänvisa till att flera av de frågor som lyfts i motionerna är föremål för pågående myndighetsuppdrag som regeringen nyligen gett. Exempelvis arbetar Jämställdhetsmyndigheten dels med ett uppdrag inriktat på ett nationellt inrapporterings- och uppföljningssystem för personer som blivit bortförda utomlands, dels med ett uppdrag om att genomföra kompetenshöjande insatser.

Vidare noterar utskottet bl.a. att Utredningen om förstärkta åtgärder mot hedersrelaterat våld och förtryck, som har i uppdrag att se över ett antal straffrättsliga- och civilrättsliga frågor i syfte att skärpa synen på hedersrelaterat våld och förtryck, inom kort ska redovisa sitt arbete till regeringen. Utskottet välkomnar också den nyligen beslutade lagrådsremissen där regeringen föreslår kriminalisering av oskuldskontroller, oskuldsintyg och oskuldsingrepp i syfte att stärka skyddet för de flickor och kvinnor som lever i en hederskontext.

Slutligen noterar utskottet att regeringen nyligen tillsatt en utredning som har i uppdrag att föreslå ökade insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan, skolan och fritidshemmet.

Utskottet kan sammanfattningsvis konstatera att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck har intensifierats över tid, och att regeringen fortsätter arbetet med en tydlig inriktning på att förstärka och växla upp arbetet. Det är för utskottet tydligt att arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck är högt prioriterat av regeringen och att det pågår ett omfattande beredningsarbete – ett arbete som inte bör föregripas.

Mot bakgrund av det som utskottet anförts ovan finns det inte skäl för något initiativ från riksdagens sida. Därmed bör riksdagen avslå kommittémotionerna 2024/25:1412 (SD) yrkande 3, 2024/25:1413 (SD) yrkandena 14 och 20–22, 2024/25:3157 (C) yrkande 32 och 2024/25:3307 (MP) yrkande 6 samt motionerna 2024/25:421 (SD) yrkandena 2 och 3, 2024/25:1972 (M) och 2024/25:2091 (M) yrkande 2.

Prostitution och människohandel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. Polismyndighetens resurser för arbetet mot prostitution och exploatering och ett informationsuppdrag till Jämställdhetsmyndigheten om sexköpslagen.

Jämför reservation 10 (C) och 11 (MP).

Skrivelsen

Regeringen konstaterar i skrivelsen att omfattningen av prostitution och människohandel för sexuella ändamål är svår att följa. Regeringen anför i sammanhanget att det saknas tillförlitliga datakällor och regelbundna kartläggningar för att uppskatta och följa omfattningen av prostitution och människohandel. Vidare framhåller regeringen att arbetet mot prostitution och människohandel prioriteras av regeringen, både nationellt och i det gränsöverskridande samarbetet. Regeringen anför att det i arbetet mot prostitution och människohandel är särskilt prioriterat att minska efterfrågan på köp av sexuella tjänster.

Regeringen redogör i skrivelsen för en rad centrala åtgärder som vidtagits under strategiperioden när det gäller arbetet mot prostitution och människohandel, såsom olika åtgärder på straffrättens område och det arbete som Jämställdhetsmyndigheten bedriver inom det nationella samordningsuppdraget mot prostitution och människohandel.

Vidare redogör regeringen bl.a. för arbetet med att ta fram en ny handlingsplan mot prostitution och människohandel. Regeringen skriver att den avser att genomföra konsultationer med berörda myndigheter, civilsamhällesorganisationer och aktörer, och att den nya handlingsplanen bl.a. kommer att bygga på förslag från Delegationen mot arbetslivskriminalitet, Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution, Utredningen om skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi samt den nationella samordningen mot prostitution och människohandel vid Jämställdhetsmyndigheten.

Motionerna

Följdmotionen

I kommittémotion 2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 anser motionärerna att Polismyndighetens resurser för arbetet mot prostitution och exploatering bör stärkas. Enligt motionärerna bör resurser för detta arbete återupprättas och sedan fredas.

Motioner från allmänna motionstiden

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) anser motionärerna att Jämställdhetsmyndigheten bör få ett informationsuppdrag som löper över en längre tid när det gäller lagstiftningen mot sexköp för att motverka den negativa utvecklingen av synen på samtycke, hos unga i allmänhet och unga män i synnerhet (yrkande 25). Motionärerna anser vidare att en nationell stödlinje för människor som är utsatta för människohandel bör inrättas (yrkande 29). Enligt motionärerna bör Jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att införa en telefonjour som är bemannad dygnet runt.

Pågående arbete

Strategi och program för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Som nämnts ovan har regeringen beslutat om en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10, bet. 2016/17:AU5, rskr. 2016/17:150), ett nationellt våldsförebyggande program (A2021/00839) och ett åtgärdsprogram för perioden 2024–2026 (A2024/00869). Strategin och programmen omfattar prostitution och människohandel.

Nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel

I åtgärdsprogrammet för 2024–2026 som kompletterar den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor finns ett antal punkter som är specifikt inriktade på arbetet mot utnyttjande i prostitution och människohandel. Det handlar om en ny nationell handlingsplan mot utnyttjande i prostitution och människohandel 2025–2027, ett förstärkt arbete mot sexuell exploatering av barn och utnyttjande i prostitution och människohandel samt exitprogram för personer som är utsatta för prostitution.

Den nu gällande nationella handlingsplanen mot prostitution och människohandel beslutades av regeringen i februari 2018 (S2018/00905).

Nationell samordning mot prostitution och människohandel

Den nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM) är en del av Jämställdhetsmyndigheten. Uppdraget innebär att myndigheten samordnar det nationella arbetet mot människohandel för alla ändamål. Samordningsansvaret ligger på myndigheten sedan 2018. I uppdraget som nationell samordnare ingår att utveckla samverkan mellan myndigheter och andra aktörer, att bistå myndigheter med metodstöd och kompetensutveckling och att främja utvecklingen av förebyggande insatser mot prostitution och människohandel för alla ändamål.

I syfte att ge stöd och skydd till utsatta fördelar Jämställdhetsmyndigheten medel till genomförande av det nationella stödprogrammet, som drivs av

Plattformen Civila Sverige mot människohandel, samt det frivilliga återvändandeprogrammet för offer för människohandel, som genomförs av International Organization for Migration.

I den nationella samordningen ingår också att sammankalla det nationella metodstödsteamet (NMT), att bemanna en stödtelefon för yrkesverksamma som möter människor som är utsatta för prostitution och människohandel samt att samordna och delfinansiera regionkoordinatorernas arbete. I NMT ingår bl.a. samverkan med Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, Skatteverket, Arbetsmiljöverket, Tullverket, länsstyrelserna och verksamheter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Nationella stödtelefoner för våldsutsatta

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet driver sedan 2007 Kvinnofridslinjen som är en nationell stödtelefon för våldsutsatta. Utöver denna linje driver NCK ytterligare tre stödtelefoner: Stödlinjen för män, Stödlinjen för transpersoner och Rätt att välja. Den senare är en stödlinje för personer som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld i hederns namn.

Den 28 april 2025 infördes ett nytt EU-harmoniserat telefonnummer för den som utsatts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Syftet med det harmoniserade numret är att våldsutsatta lättare ska kunna söka hjälp och initiativet är en del av en bredare EU-strategi för att bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Numret kopplas i Sverige till Kvinnofridslinjen. Samtidigt infördes möjlighet att få stöd via chatt på alla fyra stödlinjer. I samband med nummerbytet breddades även målgruppen för stödlinjerna från att tidigare främst varit riktade till personer över 18 år, till att nu omfatta stöd till alla åldrar.

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen en förstärkning av stödlinjerna med 7 miljoner kronor per år för åren 2025 till 2027. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och riksdagen biföll utskottets förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 13 avsnitt 5.6, bet. 2024/25:AU1, rskr. 2024/25:109).

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om ett informationsuppdrag till Jämställdhetsmyndigheten när det gäller lagstiftningen mot sexköp behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU6 Jämställdhet och åtgärder mot diskriminering (s. 12 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2023/24:88).

Ett motionsyrkande om att införa en nationell stödlinje för personer utsatta för människoexploatering behandlades av utskottet senast i betänkande 2023/24:AU8 Arbetsmiljö och arbetstid (s. 32 f.). Motionsyrkandet avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2023/24:166).

Utskottets ställningstagande

Som uppmärksammas i de motioner som utskottet behandlar i detta avsnitt är prostitution och människohandel för sexuella ändamål allvarliga uttryck för könsrelaterat våld. Utöver stöd till utsatta är det angeläget med ett effektivt preventivt arbete för att förebygga efterfrågan. En central del i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål är regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor samt det nationella våldsförebyggande programmet och åtgärdsprogrammet, som samtliga även omfattar prostitution och människohandel.

Som lyfts fram i kommittémotion 2024/25:3307 (MP) yrkande 2 är det också angeläget med en effektiv brottsbekämpning, och det är viktigt att Polismyndigheten har kompetens och kapacitet på området. När det gäller motionärernas konkreta förslag om stärkta och fredade resurser till Polismyndighetens arbete mot prostitution och människohandel är utskottet dock inte berett att överväga något sådant initiativ. Enligt utskottet bör det vara upp till myndigheten att närmare bestämma hur resurser fördelas och hur arbetet ska organiseras.

I fråga om förslagen i kommittémotion 2024/25:3157 (C) om ett informationsuppdrag när det gäller sexköpslagstiftningen (yrkande 25) och inrättandet av en stöddlinje för människor som är utsatta för människohandel (yrkande 29) vill utskottet understryka vikten av att det vidtas åtgärder för att minska efterfrågan på köp av sexuella tjänster. Som motionärerna lyfter fram är det också angeläget att individer som är inblandade i prostitution eller har exploaterats på olika sätt kan motiveras till att söka hjälp att lämna dessa sammanhang.

Med hänvisning till att Jämställdhetsmyndigheten ansvarar för den nationella samordningen mot prostitution och människohandel och därmed har ett uppdrag där det ingår att aktivt förebygga sexuell exploatering, bedömer utskottet till skillnad från motionärerna att det inte kan anses nödvändigt att ta något initiativ till ett särskilt informationsuppdrag. Utskottet uppmärksammar vidare att regeringen har börjat ta fram en ny handlingsplan för arbetet mot prostitution och människohandel. Som regeringen framhåller kommer framtagandet av handlingsplanen att inbegripa en beredningsprocess baserad på en rad olika utredningsförslag, bl.a. från Delegationen mot arbetslivskriminalitet och Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution, samt på konsultationer med en rad olika aktörer som arbetar inom detta fält.

När det gäller frågan om att inrätta en stöddlinje för människor som är utsatta för människohandel vill utskottet understryka betydelsen av Kvinnofridslinjen som sedan många år drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet. Stöddlinjen hjälper kvinnor, män och hbtqi-personer som har utsatts för mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck eller prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Utskottet välkomnar det förstärkta stöd som regeringen gett Kvinnofridslinjen och övriga stöddlinjer vid NCK 2025 och kommande år. Utskottet noterar vidare att Kvinnofridslinjen från och med den 28 april 2025 fått ett nytt EU-

gemensamt telefonnummer som en del av en gemensam EU-strategi för stöd till våldsutsatta. Det är vidare med gillande som utskottet noterar att det införts chattfunktioner på samtliga fyra stödtelefoner vid NCK och att målgruppen för NCK:s stödlinjer breddats till att nu omfatta alla åldrar. Utskottet välkomnar att det nu erbjuds fler sätt att nå stödlinjerna på och hoppas därmed att fler våldsutsatta kan få stöd. Utskottet konstaterar att Kvinnofridslinjen och övriga stödlinjer ligger väl i linje med det som efterfrågas i nämnda motion, och ser inte skäl för något initiativ i frågan.

Mot bakgrund av det som anförts ovan bör samtliga yrkanden i avsnittet avslås.

Skyddat boende m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. uppföljning av reformen av skyddat boende och vilka aktörer som ska ha rätt att bedriva skyddade boenden.

Jämför reservation 12 (S, V, C, MP), 13 (S, V, MP) och 14 (S).

Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelsen för centrala åtgärder för förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd. En av de åtgärder som regeringen skriver om är att nya regler sedan den 1 april 2024 gäller för skyddat boende, som nu är en tillståndspliktig boendeinsats enligt socialtjänstlagen. Regeringen anför i sammanhanget att den har gett flera myndigheter i uppdrag att stödja reformens genomförande och att den har stärkt utvecklingsmedel till kommuner och regioner som kan användas till detta ändamål.

Stärkta insatser för att hjälpa våldsutsatta att få stadigvarande boende framhålls vidare av regeringen som en central komponent för att säkerställa att våldsutsatta lämnar destruktiva relationer och inte återvänder till dem. Regeringen lyfter i sammanhanget fram att ett lämnaprogram för att lämna destruktiva relationer är ett av de områden som är i fokus i åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2024–2026.

Motionerna

Följdmotionen

I kommittémotion 2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anser motionärerna att regeringen ska påskynda uppföljningen av Ett fönster av

möjligheter¹ (yrkande 4). Motionärerna skriver att regeringen har utlovat en uppföljning med redovisning i december 2026, men detta är enligt motionärerna alldeles för sent.

Motionärerna anser vidare att skyddade boenden för våldsutsatta och barn till våldsutsatta endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer (yrkande 5). Privata aktörer hör enligt motionärerna inte hemma i den sfären.

Motion från allmänna motionstiden

I kommittémotion 2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 18 uppmärksammar motionärerna en kartläggning som gjordes 2022 av kommunernas insatser för våldsutsatta som visar att det finns utmaningar när det gäller tillgången till bostäder och skyddat boende. Motionärerna menar att regeringen måste ta slutsatserna vidare och utveckla arbetet.

Gällande rätt

Enligt 7 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, får ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av skyddat boende. Kommuner och regioner som bedriver sådan verksamhet ska anmäla denna verksamhet till Ivo innan verksamheten påbörjas. Ett tillstånd får beviljas endast om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet (7 kap. 2 § SoL).

Genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen kan överlåtas till en annan kommun eller till en enskild person (9 kap. 37 § kommunallagen [2017:725], förkortad KL, och 2 kap. 5 § SoL). Med en enskild person avses både fysiska och juridiska personer (prop. 2017/18:151 s. 61).

När dessa aktörer arbetar på socialnämndens uppdrag gäller socialtjänstens regelverk i tillämpliga delar även för dem och de omfattas därmed av tillsynsansvaret hos Ivo. Med regelverket följer bl.a. ansvar för god kvalitet (3 kap. 3 § SoL), att rapportera missförhållanden (14 kap. 3–7 §§ SoL), att anmäla kännedom eller misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL och dokumentationsplikt. Det är alltid den nämnd som har beviljat en insats enligt socialtjänstlagen som i förhållande till den enskilde ytterst ansvarar för att insatsen uppfyller kravet på god kvalitet. Det framgår av 10 kap. 8 § KL att när skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.

¹ Se betänkandet Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (SOU 2017:112).

Pågående arbete

Uppdrag att följa upp reformen om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

En tydligare reglering av skyddat boende trädde i kraft den 1 april 2024 (prop. 2023/24:31, bet. 2023/24:SoU6, rskr. 2023/24:130). Till grund för propositionen låg bl.a. utredningsbetänkandet Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (SOU 2017:112). Den aktuella reformen innebär bl.a. att skyddat boende numera är en tillståndspliktig boendeinsats enligt socialtjänstlagen, och att barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska beviljas insatsen individuellt.

I propositionen som föregick de nya bestämmelserna om skyddat boende framhåller regeringen att det är angeläget att införandet av det föreslagna regelverket och dess effekter för våldsutsatta barn och vuxna noga följs upp. Regeringen skriver i propositionen att den avser att återkomma när det gäller formen för uppföljningen av reformen.

Socialstyrelsen fick i regleringsbrevet för 2024 i uppdrag att se över myndighetens kvalitetsindikatorer för skyddade boenden och att på nationell nivå följa upp verksamheten på sådana boenden med ett särskilt fokus på behoven hos barn, våldsutsatta med funktionsnedsättning och våldsutsatta i en hederskontext. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 december 2026 (S2023/03257).

Regeringen beslutade den 20 mars 2025 att ge Statskontoret i uppdrag att följa upp och analysera effekterna av reformen av skyddat boende (S2025/00585). Enligt uppdraget ska Statskontoret undersöka hur det nya regelverket tillämpas, och hur det påverkar våldsutsattas benägenhet att söka skyddat boende. Statskontoret ska vidare bl.a. följa upp regelverkets effekter för idébarn aktörer som bedriver skyddat boende. Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet senast den 29 maj 2026. Slutredovisningen av uppdraget ska lämnas senast den 10 december 2027.

I samband med uppdraget till Statskontoret gav regeringen även ett uppdrag till Socialstyrelsen inriktat på att stödja tillämpningen av det nya regelverket (S2025/00580). Socialstyrelsen ska enligt uppdraget bl.a. ta fram och sprida kunskapsmaterial om det nya regelverket, och även ta fram kunskapsmaterial om barns utsatthet – för både direkt och indirekt våld. För att stödja tillämpningen när det gäller medföljande barn ska Socialstyrelsen också ta fram ett bedömningsstöd för placering av barn i skyddat boende. Delredovisningar av uppdraget ska ske i maj 2026 och oktober 2027. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2028.

Rundabordssamtal

Socialtjänstministern ledde den 4 april 2025 ett rundabordssamtal med berörda aktörer om reformen av regelverket för skyddat boende. Rundabordssamtalet om skyddat boende var det andra som socialtjänstministern bjöd in till efter den genomförda reformen.

Uppdrag att kartlägga kommunernas insatser för att hjälpa våldsutsatta personer att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende

Regeringen gav i juni 2021 i uppdrag till länsstyrelserna att kartlägga kommunernas insatser för att hjälpa våldsutsatta personer med eller utan barn att ordna stadigvarande boende efter vistelse i skyddat boende eller annat tillfälligt boende (A2021/01299). I redovisningen Till stadigvarande boende från 2022 (dnr 801-6109-21) lämnas information om kommunernas olika insatser för att stödja våldsutsatta. Bland annat finns det goda exempel på länssamverkan mellan kommuner för att underlätta för våldsutsatta att få stadigvarande boende inom länet.

Lämnaprogram

I åtgärdsprogrammet för 2024–2026 aviserar regeringen, som nämnts ovan, ett program för att lämna destruktiva relationer. I ett faktablad från Arbetsmarknadsdepartementet från juni 2024 beskrivs viktiga komponenter i ett sådant program. Där anges bl.a. att trösklarna för att söka hjälp behöver vara låga och att det måste finnas lättillgänglig och motiverande information så att det är så enkelt som möjligt att komma ur en våldsam eller destruktiv livssituation. Viktiga åtgärder som nämns inom området är bl.a. Socialstyrelsens uppdrag om ett mer samordnat stöd till våldsutsatta (S2024/00720) och stärkta insatser för att våldsutsatta ska få stadigvarande boende.

Yttrande från socialutskottet

Socialutskottet har begränsat sitt yttrande till frågor om skyddat boende och motion 2024/25:3307 (MP) yrkandena 4 och 5. Utskottet anför följande i sitt ställningstagande:

Utskottet påminner inledningsvis om att frågan om skyddat boende behandlades av utskottet i betänkande 2023/24:SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till bl.a. lag om placering av barn i skyddat boende, men med vissa lagtekniska anpassningar. Den nya regleringen syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Utskottet ser positivt på att regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att stödja reformens genomförande och har stärkt utvecklingsmedlen till kommuner och regioner som kan användas till detta ändamål.

När det gällde frågan om uppföljning m.m. instämde utskottet i betänkandet i regeringens bedömning att en myndighet bör få i uppdrag att följa upp reformen om skyddat boende. Enligt Socialdepartementet bereds ett sådant uppdrag inom Regeringskansliet och avses att lämnas i närtid.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet ingen anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen i frågan om uppföljning. Socialutskottet anser således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3307 (MP) yrkande 4.

När det gäller frågan om att skyddade boenden endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer konstaterar utskottet inledningsvis att det framgår av propositionen om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende att det är mycket vanligt att socialnämnden anlitar en ideell organisation eller en vinstdrivande privat aktör för genomförande av skyddat boende (prop. 2023/24:31 s. 67).

Genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen kan överlåtas till en annan kommun eller till en enskild person (9 kap. 37 § KL och 2 kap. 5 § SoL). Med en enskild person avses både fysiska och juridiska personer (prop. 2017/18:151 s. 61). När dessa aktörer arbetar på socialnämndens uppdrag gäller socialtjänstens regelverk i tillämpliga delar även för dem och de omfattas därmed av tillsynsansvaret hos Ivo. Med regelverket följer bl.a. ansvar för god kvalitet (3 kap. 3 § SoL), att rapportera missförhållanden (14 kap. 3–7 §§ SoL), att anmäla kännedom eller misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL och dokumentationsplikt. Det är alltid den nämnd som har beviljat en insats enligt socialtjänstlagen som i förhållande till den enskilde ytterst ansvarar för att insatsen uppfyller kravet på god kvalitet. Det framgår av 10 kap. 8 § KL att när skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller denna fråga. Socialutskottet anser således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3307 (MP) yrkande 5.

Socialutskottet anser avslutningsvis att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

I socialutskottets yttrande finns en avvikande mening (S, MP).

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om skyddat boende behandlades av socialutskottet senast i betänkande 2024/25:SoU20 Socialtjänstens ansvar för våldsutsatta m.m. (s. 40 f.). Motionsyrkandena avstyrktes. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (prot. 2024/25:87).

Utskottets ställningstagande

Att det finns fungerande skyddade boenden som kan erbjuda skydd och stöd och möjliggöra för den som är utsatt att lämna en våldsam relation är enligt utskottet en central del i arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet ser därmed positivt på den reform av skyddat boende som trädde i kraft den 1 april 2024 och som syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med vårdnadshavare till ett skyddat boende.

När det gäller frågan om att följa upp reformen, som det finns förslag om i kommittémotion 2024/25:3307 (MP) yrkande 4, noterar utskottet att regeringen nyligen har lämnat dels ett uppdrag till Statskontoret att göra en uppföljning av reformen, dels ett uppdrag till Socialstyrelsen inriktat på att

stödja tillämpningen av det nya regelverket. Utskottet välkomnar dessa uppdrag och anser till skillnad från motionärerna inte att det bör tas något initiativ för att skynda på detta arbete. Utskottet noterar att inte heller socialutskottet funnit skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen med anledning av förslaget om uppföljning. Inte heller när det gäller vilka aktörer som bör få bedriva skyddade boenden, som det finns förslag om i yrkande 5 i samma motion, finner utskottet anledning att avvika från socialutskottets uppfattning om att motionsyrkandet bör avstyrkas.

När det gäller frågan om kommunernas insatser för våldsutsatta som tas upp i kommittémotion 2024/25:3069 (S) yrkande 18 instämmer utskottet givetvis med motionärerna om vikten av att åtgärder vidtas för att hantera de utmaningar som finns när det gäller att hitta långsiktiga boendelösningar för våldsutsatta personer. Som utskottet framhållit ovan behöver arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck intensifieras och innefatta en bredd av olika åtgärder – bl.a. kan det konstateras att det behövs intensifierade insatser mot olika former av ekonomiskt våld. Hjälp till våldsutsatta att hitta stadigvarande boende är en viktig pusselbit bland många andra i detta arbete. Utskottet välkomnar därför regeringens arbete med ett s.k. lämnaprogram för att underlätta för personer att lämna destruktiva och våldsamma relationer. Med hänvisning till arbetet inom ramen för detta program, och till övrigt pågående arbete när det gäller insatser till våldsutsatta, ser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att ta något initiativ på området.

Mot bakgrund av det som anförts ovan bör samtliga yrkanden i avsnittet avslås.

Skrivelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför särskilt yttrande 2 (S) och 3 (C).

Skrivelsen

Regeringen gör i skrivelsen en fördjupad uppföljning av arbetet med att nå det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Som nämnts ovan är skrivelsen den andra i sitt slag och beskriver utvecklingen under perioden för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026, med fokus på åren 2022–2023.

En av regeringens övergripande slutsatser i skrivelsen är att indikatorerna behöver utvecklas för att göra det möjligt att följa upp utvecklingen av alla områden i den nationella strategin och bedöma i vilken mån ett önskvärt utfall har uppnåtts, särskilt i fråga om det våldsförebyggande arbetet och kunskap och metodutveckling, vilket konstaterades även i den tidigare skrivelsen (skr.

2021/22:267). Ytterligare indikatorer behöver enligt regeringen utvecklas för att mäta omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel och bedöma arbetet på området. Regeringen bedömer att det är angeläget att Jämställdhetsmyndigheten, i dialog med bl.a. Brottsförebyggande rådet, Statistiska centralbyrån och Socialstyrelsen, fortsätter sitt pågående arbete med att vidareutveckla indikatorerna för att utvecklingen på området mäns våld mot kvinnor ska kunna mätas och bedömas på ett än mer tillförlitligt sätt.

Regeringen anför vidare att den inväntar slutbetänkandet från utredningen om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck, som bl.a. har i uppdrag att bedöma om de indikatorer som används för att följa upp det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är tillräckliga och ändamålsenliga, och att föreslå vilka indikatorer som bör användas.

Pågående arbete

Utredningsförslag om förstärkt uppföljning

Som nämnts ovan tillsatte regeringen i augusti 2023 en utredning med uppdrag att föreslå en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2023:117). I utredningens uppdrag ingick bl.a. att lämna förslag om förstärkt uppföljning och föreslå vilka indikatorer som bör användas i uppföljningen.

Utredningen överlämnade den 7 mars 2025 sitt slutbetänkande Frihet från våld, förtryck och utnyttjade – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28) till regeringen.

I betänkandet lämnar utredningen bl.a. förslag om förstärkt uppföljning med förslag på indikatorer för att följa delmålet och den tillhörande strategin. Utredningen ger förslag på 80 indikatorer. De delas in i två delar, en del för att följa samhällsutvecklingen och en del för att följa utvecklingen inom de fem olika strategiska områden som enligt utredningens förslag ska pekas ut i den kommande strategin. Utredningen föreslår vidare att Jämställdhetsmyndigheten redovisar sin fördjupade uppföljning vart fjärde år, i stället för vartannat år som i dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ovan i betänkandet redogjort för olika delar av innehållet i regeringens skrivelse. Utskottet välkomnar sammantaget den fördjupade uppföljningen och anser att den utgör ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet med att nå det jämställdhetspolitiska delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Som regeringen framhåller i skrivelsen är det angeläget med regelbundna uppföljningar för att kunna ge en mer träffsäker bild av utvecklingen på området.

Utskottet noterar i sammanhanget också det förslag om förstärkt uppföljning som nyligen överlämnats till regeringen av Utredningen om en stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet kommer med intresse att följa beredningen av utredningens förslag.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger regeringens skrivelse Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2024/25:69) till handlingarna.

Reservationer

1. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amløh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18 och

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88 samt avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1389 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och 13,

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14,

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21 samt

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem som kränker och begränsar våldsutsatta kvinnors grundläggande fri- och rättigheter. Som utskottet konstaterar pågår det ett brett arbete när det gäller att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Vi anser dock att än mer måste göras för att stärka arbetet på området. Den situation vi har i dag i Sverige när det gäller våld mot kvinnor och flickor är oacceptabel och ovärdig ett av världens mest jämställda länder.

I arbetet framåt anser vi att regeringen bör

- se till att åtgärder vidtas för att kartlägga, förebygga och bekämpa våld i familjen och se till att detta våld inte osynliggörs inom det familjerättsliga området
- stärka det våldsförebyggande arbetet genom att utifrån ett nationellt våldsförebyggande program arbeta med insatser inom olika delar av samhället för att hindra att våldet uppstår från första början

- i högre utsträckning uppmärksamma våld i ungas parrelationer, framför allt killars våld mot tjejer.

2. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28 och
2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och
13 samt

avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),
2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),
2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14,
2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30,
2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18,
2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88,
2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21 samt
2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

För att främja jämställdhet och rättvisa i samhället måste kvinnor och män ges samma förutsättningar, möjligheter och rättigheter. Detta inkluderar rätten till ett tryggt och säkert liv för alla. Trots detta skapar det utbredda våldet en oacceptabel otrygghet som i synnerhet drabbar den kvinnliga delen av befolkningen. Denna otrygghet leder till allvarliga inskränkningar i människors frihet och livsmönster vilket gör våldet mot kvinnor till ett betydande jämställdhetsproblem som måste tas på största allvar.

Det är vidare viktigt att understryka att våld aldrig kan accepteras, oavsett vem som är förövare eller offer. Våld drabbar också män, och i samkönade relationer kan våld förekomma mellan män och mellan kvinnor. Vi menar att det behöver göras mer för att erkänna hela spektrumet av våld i nära relationer och säkerställa att våra lagar, policyer och insatser omfattar alla som är i behov av skydd och stöd.

I arbetet framåt anser vi därmed att regeringen bör

- genomföra en översyn av ”mäns våld mot kvinnor” som begrepp för att säkerställa att alla typer av våld i nära relationer inkluderas
- öka fokuset på kvinnors våld mot män, vilket bör göras genom att initiera och stödja forskning, stärka resurserna till mansjourer, utbilda vårdn och rättsväsendet samt bryta ned skambeläggande normer som hindrar män från att söka hjälp
- säkerställa att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer motsvarande kraven i högskoleförordningen även tillförs redan utexaminerade och verksamma inom relevanta yrken
- belysa och analysera alla former av våld i nära relationer i ett övergripande helhetsperspektiv
- ta initiativ till att utveckla nya mättekniker och metoder för att bättre kunna kartlägga våld i samkönade relationer
- följa upp genomförda åtgärder mot det ekonomiska våldet i nära relationer och skapa förutsättningar för att motverka detta våld
- utveckla en strategi för att motverka eftervåld som involverar hela det svenska samhället med såväl polis och socialtjänst som sjukvård och rättsväsende
- vidta åtgärder för att öka kunskapen om den s.k. incelrörelsen och se till att det svenska samhället med kraft agerar för att förhindra att rörelsens extremistiska ideologi får ytterligare fäste.

3. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (V)

av Ciczie Weidby (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30 och avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och 13,

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14,

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21 samt

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Området våldsutsatthet och våld i nära relationer inom gruppen hbtqia-pluspersoner har i princip varit frånvarande i strategierna och arbetet mot våld i nära relationer. Det är därför glädjande att dessa frågor har fått större utrymme i t.ex. regeringens senaste åtgärdsprogram. Jag ser dock fortfarande ett behov av en generell kompetenshöjning bland myndigheter och vill framhålla vikten av att hbtqia-plusperspektivet finns med i analyser och åtgärdsplaner från start.

Med det anförda anser jag att regeringen bör agera för att säkerställa att hbtqia-plusperspektivet finns med och att hbtqia-pluspersoners behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer.

4. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21 samt avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och 13,

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14,

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30,

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88 samt

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett akut och brett samhällsproblem som begränsar kvinnors och flickors vardag. För kvinnor som lever i en våldsam relation kan steget att lämna relationen vara det absolut svåraste beslutet att ta. Att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt är i detta sammanhang en skyddande faktor.

Utan en stabil ekonomi är det särskilt svårt att lämna, och att inte återvända, till en våldsam relation. Jag menar att ekonomiskt våld bör erkännas som en egen form av mäns våld mot kvinnor och att det måste till ett strukturerat arbete inom samtliga myndigheter för att bekämpa detta våld. Ett tydligare fokus bör också läggas på att stoppa det s.k. eftervåldet, alltså kränkande eller våldsamma handlingar som sker efter det att en relation upphört. Jag menar att Jämställdhetsmyndigheten bör ges i uppdrag att kartlägga eftervåldet. I detta uppdrag bör även ligga att samverka med relevanta myndigheter för att öka medvetenheten om eftervåldet samt upprätta ett åtgärdsprogram för att få stopp på detta våld. Jag anser att regeringen bör vidta åtgärder mot ekonomiskt våld och eftervåld i enlighet med det ovan anförda.

Jag vill vidare betona vikten av att uppmärksamma det våld som förekommer i ungas partnerrelationer. Jag kan konstatera att det i dag finns nationella stödlinjer för vuxna våldsutövare som vill ta sig ur destruktiva beteenden och sluta slå, men att det saknas en motsvarighet för unga. Det är angeläget att utveckla det preventiva våldsförebyggande arbetet riktat till unga, och en viktig åtgärd i detta arbete vore att införa en nationell hjälplinje för unga personer som utsätts för eller utsätter andra för våld i sin relation. Med det anförda anser jag att regeringen bör vidta åtgärder för att inrätta en hjälplinje riktad till unga.

5. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP) yrkande 14 och

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S),

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 28,

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och 13,

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S),

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 30,

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 18,

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S) yrkandena 79 och 88 samt

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 4, 15 och 21.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett av Sveriges största samhällsproblem. Våldet kan ta sig många olika uttryck och det är därför viktigt att jobba brett med olika insatser och metoder för att parallellt bekämpa våldet. Genom den aktuella skrivelsen med en fördjupad uppföljning av det arbete som görs för att nå det sjätte jämställdhetspolitiska målet är det tydligt att regeringen tar frågan om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer på allvar. I många delar har regeringen tagit vidare det arbete som Miljöpartiet påbörjade under sin tid i regeringsställning, men det kan samtidigt konstateras att mycket mer måste göras.

En viktig del i arbetet framåt är att utveckla nya arbetssätt. Det behövs fler evidensbaserade metoder för att motverka mäns våld mot kvinnor, och det är också angeläget att befintliga metoder utvecklas och utvärderas. För att åstadkomma detta finns det anledning att överväga en samverkansorganisation som kan samla olika aktörer i arbetet med att utveckla fler verkningsfulla metoder och arbetssätt mot mäns våld mot kvinnor. Jag anser med det anförda att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram en organisation för att förbättra forskningen om metoder för att motverka mäns våld mot kvinnor.

Vidare är det angeläget att vi växlar upp arbetet med att stärka samtyckeskulturen i samhället. Det sexuella våldet finns i hela samhället och det är tydligt att det normerande arbetet måste breddas. Detta arbete är i dag till största delen inriktat mot barn och unga, men behöver i högre grad även vara riktat till vuxna. Jag anser därmed att regeringen bör ge ett tydligt uppdrag till Jämställdhetsmyndigheten att arbeta med att inkludera vuxna i förändringsarbetet för att skapa en samtyckeskultur i hela samhället.

Avslutningsvis vill jag lyfta vikten av att stärka jämställdheten i det samiska samhället. Det behövs bl.a. mer forskning om våldet mot samiska kvinnor och flickor. Det är även angeläget att uppmärksamma och vidta åtgärder mot hbtqi-personers utsatthet för våld inom den samiska kulturen. Man bör även kartlägga den nuvarande stödstrukturen för våldsutsatta samiska kvinnor och flickor för att se hur den kan stärkas och utvecklas på ett sätt som är mer relevant för det samiska samhället. Med det anförda anser jag att regeringen bör vidta åtgärder för att stärka jämställdheten i det samiska samhället.

6. Nollvision för mäns våld mot kvinnor, punkt 2 (S, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Sofia Amloh (S) och Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S) yrkande 113,

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 16 och

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 2.

Ställningstagande

En nollvision för mäns våld mot kvinnor skulle utgöra en tydlig signal om att samhället behöver kraftsamla ytterligare, och vara ett viktigt styrmedel i det fortsatta arbetet. Med den mer inkluderande formulering av en nollvision på området som utskottet förespråkar skymms sikten mot det överordnade problemet – nämligen mäns våld mot kvinnor. Till skillnad från utskottet anser vi således att nollvisionen bör uttryckas så att den tar sikte på just mäns våld mot kvinnor. Vi anser med det anförda att regeringen bör vidta åtgärder för att införa en nollvision för mäns våld mot kvinnor.

7. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (SD)

av Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 20–22 och avslår motionerna

2024/25:421 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3,

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkande 14,

2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M),

2024/25:2091 av Noria Manouchi (M) yrkande 2,

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 32 och

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Hedersrelaterat våld och förtryck utgör ett omfattande samhällsproblem som kräver kraftfulla åtgärder. Trots att betydande resurser har investerats i olika myndighetsinsatser har det hedersrelaterade våldet och förtrycket ökat i Sverige. Detta förtryck inskränker kraftigt individers möjligheter att leva sina

liv enligt egna önskemål, vilket leder till att de tvingas åsidosätta sin egen vilja för att prioritera familjens eller släktens heder. Många utsätts för trakasserier, hot och våld från de personer som borde stå dem närmast, allt under förevändning att skydda hedern. I vissa fall tvingas de även delta i att utöva våld och förtryck mot sina närstående, där det i extremfall kan leda till avrättningar för att försvara familjens heder.

Som konstateras av utskottet pågår ett brett arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck. Många och viktiga steg har tagits och det är positivt att hedersproblematiken ges allt större uppmärksamhet i samhället. Vi menar dock att ytterligare åtgärder och ännu aktivare arbete behövs för att vända utvecklingen och få stopp på det hedersrelaterade våldet och förtrycket.

Vi anser därmed att regeringen bör

- säkerställa att det finns en nationellt samordnad struktur för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som kan ge kommunerna stöd att bedriva sitt arbete systematiskt och se till att det sker uppföljning på både nationell och lokal nivå
- ta fram nationella riktlinjer i syfte att stödja kommunerna att i sina verksamheter utgå från sekulära värderingar och motverka könsseparatistiska aktiviteter som motverkar jämställdhet
- vidta åtgärder för att intensifiera arbetet med informationsspridning om hedersproblematikens grunder, dels till individer som lever i eller kommer från sammanhang där hederskultur är norm, dels till personer som genom sin yrkesutövning kommer i kontakt med individer som lever i en hederskultur.

När det gäller motionsförslagen om att det bör införas ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck konstaterar vi avslutningsvis att dessa nu är tillgodosedda av regeringen, vilket naturligtvis är mycket glädjande.

8. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 32 och avslår motionerna

2024/25:421 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3,

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3,

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 14 och 20–22,

2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M),
2024/25:2091 av Noria Manouchi (M) yrkande 2 och
2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Centerpartiet var inom ramen för januariavtalet med och genomförde ett omfattande reformpaket för att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, bl.a. ett antal viktiga reformer inom straffrättens område och framtagandet av en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Stora satsningar har också gjorts på kunskapshöjande åtgärder i fråga om hedersproblematik, men mer behöver göras. Det krävs såväl kompetens som reell samverkan mellan myndigheter för att kunna förebygga och upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck i tid. Som utskottet framhåller hör hedersrelaterat våld och förtryck inte hemma i vårt samhälle, och det är angeläget att samhället agerar med kraft för att stoppa detta våld. Till skillnad från utskottet anser jag dock att arbetet måste stärkas än mer.

Med det anförda anser jag att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för en förbättrad samverkan mellan olika aktörer såsom polis, socialtjänst och skola i arbetet med att förebygga och upptäcka hedersproblematik.

9. Hedersrelaterat våld och förtryck, punkt 3 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 6 och
avslår motionerna

2024/25:421 av Markus Wiechel (SD) yrkandena 2 och 3,
2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD) yrkande 3,
2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD) yrkandena 14 och 20–22,
2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M),
2024/25:2091 av Noria Manouchi (M) yrkande 2 och
2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

Som utskottet framhåller är det angeläget att hela samhället kraftsamlar mot hedersproblematiken, men arbetet går enligt min mening alldeles för långsamt.

Som det ser ut nu är kunskapen på området för låg och stödet inte tillräckligt strukturerat. När det gäller regeringens beslut att flytta Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck till Jämställdhetsmyndigheten vill jag understryka vikten av att inte underskatta de konsekvenser som en så stor omorganisation riskerar att få för den praktiska verksamheten. Det finns en stor risk att arbetet försenas och att det i förlängningen drabbar enskilda utsatta.

Med det anförda anser jag att regeringen bör agera för att påskynda arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. I det ligger en uppmaning till regeringen att med prestigelöshet och noggrannhet följa utvecklingen av den nämnda omorganisationen och säkra de resurser som krävs för att säkerställa att flytten inte går ut över verksamheten.

10. Prostitution och människohandel, punkt 4 (C)

av Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 25 och 29 samt avslår motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

När det gäller arbetet mot prostitution och människohandel vill jag framhålla den svenska sexköpslagen som ett starkt verktyg och en förutsättning för det förebyggande arbetet mot prostitution och människohandel. Sedan lagstiftningen trädde i kraft har den haft stor betydelse för att förebygga och bekämpa prostitution, och den har även haft en viktig normativ betydelse. Jag anser emellertid att mer måste göras. För att motverka den negativa utvecklingen av synen på samtycke, hos unga i allmänhet och unga män i synnerhet, menar jag att det behövs ett informationsuppdrag om sexköpslagen som sträcker sig över en längre tid. Jag anser därmed att regeringen bör uppdra till Jämställdhetsmyndigheten att genomföra en informationssatsning i enlighet med det anförda.

Jag konstaterar vidare att det i dag finns för lite uppsökande verksamhet från socialtjänsten och polisen för proaktiv identifiering av utsatta individer. Sverige behöver bli bättre på att identifiera fler som kan vara utsatta för exploatering och erbjuda en enklare väg in till lågröskelverksamhet. Ett av de enklaste och viktigaste verktygen för att utsatta ska få information om sina

rättigheter är att inrätta en nationell stödlinje. Linjen, dit allmänheten och potentiellt brottsutsatta skulle kunna vända sig för att få hjälp och information för utländska arbetstagare om deras rättigheter i Sverige, bör vara bemannad dygnet runt. Funktionen bör ligga under Jämställdhetsmyndighetens ansvar. Jag anser därmed att regeringen bör se över möjligheten att inrätta en nationell stödlinje i enlighet med det anförda. Jag beklagar att utskottet inte ser de behov som finns på området.

11. Prostitution och människohandel, punkt 4 (MP)

av Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 2 och avslår motion

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C) yrkandena 25 och 29.

Ställningstagande

Det är tydligt att Polismyndigheten har tvingats prioritera ned mäns våld mot kvinnor, framför allt när det rör utsatthet för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Polismyndigheten bedömer att detta troligtvis beror på en omfördelning av resurser samt omstrukturering av verksamheten. Detta är naturligtvis inte acceptabelt. Jag menar att regeringen måste se till att Polismyndigheten prioriterar mäns våld mot kvinnor, inklusive prostitution och människohandel, i högre grad. Polismyndighetens resurser för arbetet mot prostitution och exploatering måste återupprättas och sedan fredas.

Jag anser att regeringen bör stärka Polismyndighetens resurser för arbetet mot prostitution i enlighet med det jag anført ovan.

12. Uppföljning av reformen av skyddat boende, punkt 5 (S, V, C, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Sofia Amløh (S), Ciczie Weidby (V), Leila Ali Elmi (MP) och Helena Vilhelmsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att det saknas en uppföljning av reformen av skyddat boende. I dagsläget är det oerhört svårt att få ut statistik om hur utfallet faktiskt sett ut sedan lagen trädde i kraft. Vilka verksamheter har kunnat fortsätta, och vilka har fått stänga ned? Hur har det påverkat boenden drivna i privat kontra idéburen regi? Vi noterar att regeringen nyligen har gett i uppdrag till Statskontoret att följa upp och analysera effekterna av reformen, och att slutredovisning av uppdraget ska ske först i december 2027. Det är enligt vår mening alldeles för sent. Vi menar att regeringen måste prioritera upp arbetet och redovisa resultatet mer skyndsamt än så. Vi anser med det anförda att regeringen bör påskynda uppföljningen av Ett fönster av möjligheter.

13. Drift av skyddade boenden, punkt 6 (S, V, MP)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S), Sofia Amløh (S), Ciczie Weidby (V) och Leila Ali Elmi (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Det är angeläget att oseriösa aktörer stoppas från att bedriva skyddat boende. Den genomförda reformen Ett fönster av möjligheter innebär bl.a. att skyddade boenden numera är en tillståndspliktig insats enligt socialtjänstlagen, och i stort anser vi att reformen är bra. Vi menar dock att privata aktörer inte hör hemma i den här sfären. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder så att skyddade boenden för våldsutsatta endast kan bedrivas av kommuner eller idéburna organisationer.

14. Hjälp att ordna stadigvarande boende, punkt 7 (S)

av Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S) yrkande 18.

Ställningstagande

Den kartläggning som länsstyrelserna 2022 gjorde av kommunernas arbete för att hjälpa våldsutsatta visar bl.a. att det finns stora utmaningar för kommunerna, särskilt när det gäller tillgången till bostäder och skyddat boende. Kartläggningen visar att många kommuner vill förbättra arbetet, och att kommunerna efterfrågar mer stöd på nationell och regional nivå. Vi anser att regeringen måste ta dessa slutsatser vidare och utveckla arbetet.

Särskilda yttranden

1. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, punkt 1 (SD)

Magnus Persson (SD), Ann-Christine Frohm (SD), Sara Gille (SD) och Mats Arkhem (SD) anför:

Vid utskottets beredning av motioner om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har vi i första hand försökt få stöd för kommittémotionerna 2024/25:1389 (SD) yrkande 28 och 2024/25:1414 (SD) yrkandena 1, 5, 6, 8, 9, 12 och 13 med den motivering som framgår av reservation 2. Eftersom vi inte har fått stöd för våra yrkanden har vi i andra hand gett stöd till förslaget att avslå samtliga motionsyrkanden.

Om vårt förslag i reservation 2 avslås i den förberedande omröstningen i kammaren avser vi således att i huvudomröstningen stödja förslaget att riksdagen ska avslå samtliga motionsyrkanden under förslagspunkten.

2. Skrивelsen, punkt 8 (S)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S) anför:

I kommittémotion 2024/25:3069 Jämställdhet och mäns våld mot kvinnor av Ardalan Shekarabi m.fl. har Socialdemokraterna en rad förslag på åtgärder för att nå ett mer jämställt samhälle där flera av förslagen handlar om åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor. Även de båda kommittémotionerna 2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. och 2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. innehåller en lång rad förslag inriktade på att förebygga och stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Bland annat föreslås att psykiskt våld ska kriminaliseras, att eftervåld måste uppmärksammas och lagföras samt att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om kriminalisering av oskuldskontroller, oskuldssintyg och oskuldssingrepp.

Kampen mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck är högt prioriterad för oss socialdemokrater. Arbetet mot dessa mycket allvarliga och kritiska samhällsproblem spänner över många olika politikområden. Flera av förslagen i de nämnda motionerna bereds under andra förslagspunkter i detta betänkande, men många av förslagen bereds i andra betänkanden av andra utskott.

Mot bakgrund av de många förslag som Socialdemokraterna har lagt fram i bl.a. de aktuella motionerna valde vi att inte lämna någon följdmotion på regeringens skrivelse; vi hänvisar i stället till de olika sammanhang där Socialdemokraternas förslag på området bereds. Vi vill dock betona att vi inte anser att regeringen har varit tillräckligt aktiv i sin politik och sina åtgärder när

det gäller att uppnå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det behövs konkreta åtgärder här och nu.

3. Skrivelsen, punkt 8 (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

I kommittémotion 2024/25:3157 Ett jämställt samhälle av Helena Vilhelms-son m.fl. har Centerpartiet inte mindre än 54 konkreta förslag på hur vi i Sverige ska nå ett mer jämställt samhälle. Flera av förslagen handlar om att förebygga och stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Bland annat föreslås att regeringen skyndsamt ska inrätta och ge förutsättningar för ett nationellt lämnaprogram och att regeringen kontinuerligt ska följa upp den nya lagen om skyddade boenden.

Mäns våld mot kvinnor är ett akut och brett samhällsproblem som begränsar flickors och kvinnors frihet och vardag, och det spänner över en rad olika politikområden. Flera av förslagen i motionen bereds under andra förslagspunkter i detta betänkande, men många av förslagen bereds i andra betänkan- den av andra utskott.

Mot bakgrund av alla de förslag som Centerpartiet har lagt fram i bl.a. den ovannämnda motionen valde jag att inte lämna någon följdmotion på regeringens skrivelse; jag hänvisar i stället till de olika sammanhang där Centerpartiets förslag på området bereds. Jag vill dock betona att jag inte anser att regeringen varit tillräckligt aktiv i sin politik och sina åtgärder när det gäller att uppnå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det räcker inte med att hänvisa till pågående utredningar, utan konkreta åtgärder måste vidtas här och nu.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:69 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Följdmotionen

2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att ta fram en organisation för att förbättra forskningen om metoder för att motverka mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndighetens resurser för arbetet mot prostitution och exploatering bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att inkludera vuxna i förändringsarbetet för att skapa en samtyckeskultur i hela samhället och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska påskynda uppföljningen av ”Ett fönster av möjligheter” och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddade boenden för våldsutsatta och barn till våldsutsatta endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:421 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att identifiera utsatta grupper i samhället och ge dem stöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka stödet till de delar av civilsamhället som arbetar mot hedersbrott och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:898 av Magnus Manhammar (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en kraftsamling mot mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1389 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp genomförda åtgärder och skapa förutsättningar för att motverka det ekonomiska våldet i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1412 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett sjunde jämställdhetspolitiskt delmål mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1413 av Sara Gille m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål avseende hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att det finns en nationellt samordnad struktur för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram nationella riktlinjer för att kommunerna i sina verksamheter ska utgå från sekulära värderingar och motverka könsseparatistiska aktiviteter som motverkar jämställdhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett intensifierat arbete med informationsspridning om hedersproblematikens grunder och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1414 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av begreppet ”mäns våld mot kvinnor” för att säkerställa att alla former av våld inkluderas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka fokuset på kvinnors våld mot män genom att initiera och stödja forskning, stärka resurserna till mansjourer, utbilda vård- och rättsväsendet samt bryta ner skambelagda normer som hindrar män från att söka hjälp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer motsvarande kraven i högskoleförordningen även tillförs redan utexaminerade och verksamma inom relevanta yrken och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla former av våld i nära relationer ska belysas och analyseras i ett helhetsperspektiv, inklusive våld mot män och i samkönade relationer, och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla mättekniker och metodologier för att bättre kunna kartlägga våld i samkönade relationer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en strategi för att motverka eftervåld och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kunskapen om incelrörelsen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1574 av Åsa Karlsson och Björn Wiechel (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att med kraft verka mot mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka jämställdheten i det samiska samhället och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1925 av Maj Karlsson m.fl. (V):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att hbtqia-plus-perspektivet finns med och att hbtqia-plus-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1972 av Fredrik Saweståhl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att bekämpa hedersförtryck som riktas mot unga hbtqi-personer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2091 av Noria Manouchi (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en årlig nationell kartläggning av utförseln av barn i hedersförtryckande syften och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3022 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S):

113. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3069 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nollvision för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning av kommunernas insatser för våldsutsatta och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3072 av Ardalan Shekarabi m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en nollvision för mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3073 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nationella åtgärdsplanen mot våld i nära relation också ska inkludera åtgärder för att kartlägga, förebygga och bekämpa att våld i familjen osynliggörs inom det familjerättsliga området, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3111 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationellt våldsförebyggande program och tillkännager detta för regeringen.
88. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om våld i ungas parrelationer och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekonomiskt våld ska erkännas som en egen form av våld och att ett strukturerat arbete ska ske inom samtliga myndigheter för att bekämpa det och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att kartlägga eftervåld och öka samverkan med relevanta myndigheter för att stoppa det ekonomiska våldet och eftervåldet som drabbar tusentals varje år och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en nationell hjälplinje för unga personer som utsätts för eller utsätter andra i sin relation för våld, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jämställdhetsmyndigheten bör få ett informationsuppdrag om sexköpslagen över en längre tid för att motverka den negativa utvecklingen av synen på samtycke, hos unga i allmänhet och unga män i synnerhet, och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell stödlinje för människor som är utsatta för människohandel bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samverkan mellan myndigheter såsom polis, socialtjänst och skola behöver stärkas för att bättre upptäcka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Socialutskottets yttrande 2024/25:SoU6y

Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har beslutat att ge socialutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2024/25:69 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och en följdmotion i de delar som berör socialutskottets beredningsområde.

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till frågor om skyddat boende och motion 2024/25:3307 (MP) yrkandena 4 och 5.

Socialutskottet anser att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motionsyrkandena och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, MP).

Utskottets överväganden

Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Bakgrund

Socialstyrelsen publicerade i december 2024 rapporten Kartläggning av skyddade boenden i Sverige. Kartläggningen genomfördes innan den nya reformen om stärkta rättigheter för barn och vuxna på skyddat boende trädde i kraft den 1 april 2024. Av kartläggningen framgår att Socialstyrelsen under våren 2024 identifierade 257 skyddade boenden, varav 190 besvarade den aktuella enkäten. Av dessa 190 skyddade boenden drivs 46 procent av ideella föreningar, 7 procent av kommuner och 47 procent av privata aktörer, i huvudsak i bolagsform. Sedan Socialstyrelsens kartläggning 2012 har det skett en ökning av andelen skyddade boenden som drivs av privata aktörer. År 2012 var det 8 procent av de skyddade boendena som drevs i privat regi. Andelen ideellt drivna boenden har minskat från 54 procent 2019 till 46 procent i 2024 års mätning.

Gällande rätt

Genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen kan överlåtas till en annan kommun eller till en enskild person (9 kap. 37 § kommunallagen [2017:725], förkortad KL, och 2 kap. 5 § socialtjänstlagen [2001:453], förkortad SoL). Med en enskild person avses både fysiska och juridiska personer (prop. 2017/18:151 s. 61).

När dessa aktörer arbetar på socialnämndens uppdrag gäller socialtjänstens regelverk i tillämpliga delar även för dem och de omfattas därmed av tillsynsansvaret hos Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). Med regelverket följer bl.a. ansvar för god kvalitet (3 kap. 3 § SoL), att rapportera missförhållanden (14 kap. 3–7 §§ SoL), att anmäla kännedom eller misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL och dokumentationsplikt. Det är alltid den nämnd som har beviljat en insats enligt socialtjänstlagen som i förhållande till den enskilde ytterst ansvarar för att insatsen uppfyller kravet på god kvalitet. Det framgår av 10 kap. 8 § KL att när skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.

Skrivelsen

Vad gäller skyddat boende anför regeringen att det sedan den 1 april 2024 gäller nya regler för skyddat boende, som nu är en tillståndspliktig boendeinsats enligt socialtjänstlagen (prop. 2023/24:31). Enligt den nya lagen

(2024:79) om placering av barn i skyddat boende ska barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende bedömas och beviljas insatsen individuellt. Om samtycke saknas från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med kan socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av den nya lagen. Den gör det även möjligt för socialnämnden att besluta om hemlighållande av vistelseort och umgängesbegränsning. Vidare ska socialnämnden ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser, och en särskilt utsedd socialsekreterare ansvarar för kontakten med barn och unga vars tillgång till hälso- och sjukvård och skolgång också har stärkts. Syftet med reformen är att förbättra skyddet för, och stödet till, de som behöver skyddat boende. Lagändringarna syftar även till att stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende.

Regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att stödja reformens genomförande och har stärkt utvecklingsmedlen till kommuner och regioner som kan användas till detta ändamål.

- Socialstyrelsen har i uppdrag att ta fram och sprida målgruppsanpassad information till kommuner och enskilda om hur socialförsäkringsförmåner påverkas vid en vistelse i skyddat boende. Försäkringskassan ska bistå i arbetet (S2023/03257).
- Socialstyrelsen har i uppdrag att se över kvalitetsindikatorer för skyddade boenden och på nationell nivå följa upp verksamheten vid sådana boenden med särskilt fokus på behov hos barn, våldsutsatta med funktionsnedsättning samt våldsutsatta i hederskontexter. Socialstyrelsen ska inhämta kunskap och erfarenheter från Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2026 (S2023/03257).
- Myndigheten för delaktighet har i uppdrag att bistå Socialstyrelsen i arbetet med kvalitetsindikatorer för skyddade boenden utifrån ett funktionshindersperspektiv. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2026 (S2023/03257).
- Länsstyrelserna ska stödja yrkesverksamma i att tillämpa ett barnrättsperspektiv i arbetet med barn som vistas i skyddat boende tillsammans med en vårdnadshavare, bl.a. genom kompetenshöjande insatser för yrkesverksamma. Uppdraget ska slutredovisas senast i april 2028 (Fi2023/02050).
- Linköpings universitet (Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn) har i uppdrag att stödja länsstyrelsernas arbete med barnrättsperspektiv i arbetet med barn i skyddade boenden samt Socialstyrelsens arbete med kvalitetsindikatorer för skyddade boenden (A2023/01753, A2023/01717).
- Upphandlingsmyndigheten ska ta fram en vägledning och genomföra utbildnings- och rådgivningsinsatser till kommuner och idéburna aktörer i

syfte att underlätta tillämpningen av upphandlingsregler när kommunerna anskaffar tjänsten skyddat boende från sådana aktörer. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 mars 2025 (Fi2023/03284).

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3307 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska påskynda uppföljningen av ”Ett fönster av möjligheter”.¹ Enligt motionärerna saknas det uppföljning av ”Ett fönster av möjligheter – stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende”. Regeringen har utlovat en redovisning i december 2026, men det är enligt motionärerna alldeles för sent. Motionärerna anser att regeringen bör prioritera arbetet och redovisa resultatet mer skyndsamt. I yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om att skyddade boenden för våldsutsatta och barn till våldsutsatta endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer. Privata aktörer hör enligt motionärerna inte hemma i den här sfären.

Tidigare riksdagsbehandling

I betänkande 2023/24:SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende ställde sig utskottet bakom regeringens förslag till bl.a. lag om placering av barn i skyddat boende, men med vissa lagtekniska anpassningar. Den nya regleringen syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Skyddat boende ska regleras i socialtjänstlagen som en boendeinsats till den som behöver stöd och skydd till följd av hot, våld eller andra övergrepp. Barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende ska bedömas och beviljas insatsen individuellt, och socialnämnden ska ansvara för att tillgodose barnets behov av stöd- och hjälpinsatser. När det finns samtycke från båda vårdnadshavarna ska barnet beviljas insatsen med stöd av socialtjänstlagen. Saknas samtycke från den vårdnadshavare som barnet inte placeras tillsammans med, ska socialnämnden, efter ansökan hos förvaltningsrätten, kunna bevilja barnet en insats i form av skyddat boende med stöd av den nya lagen.

När det gäller frågan om uppföljning m.m. anförde utskottet följande (s. 42, 2 res. C, MP resp. V):

Utskottet instämmer även i regeringens bedömning att en myndighet bör få i uppdrag att följa upp reformen om skyddat boende. Enligt utskottets och regeringens bedömning är det angeläget att införandet av det föreslagna regelverket och dess effekter för våldsutsatta barn och vuxna noga följs upp. Frågor av särskild vikt i detta avseende är hur regelverket tillämpas, hur det påverkar våldsutsattas benägenhet att söka skyddat boende, hur insatser för våldsutsatta barn och vuxna inom vård och

¹Se betänkandet Ett fönster av möjligheter – stärkt barnrättsperspektiv för barn i skyddat boende (SOU 2017:112).

omsorg, skola och rättsväsende fungerar samt kompetensutvecklingen på området i berörda yrkesgrupper. Till dessa frågor hör även kvalitetsutvecklingen i skyddade boenden bl.a. när det gäller tillgänglighet för våldsutsatta med särskilda behov till följd av exempelvis funktionsnedsättningar och regelverkets effekter för idéburna aktörer som bedriver skyddat boende. Regeringen avser att återkomma om formen för uppföljningen av reformen. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller frågan om uppföljning m.m. Motionerna [...] bör därmed avslås.

När det gäller frågan om vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer anförde utskottet följande (s. 48, 1 res. S, V, MP):

Enligt Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden 2020 drivs merparten av sådana boenden av ideella aktörer (54 procent) och privat vinstdrivande verksamhet (37 procent). Utskottet delar regeringens bedömning att större företag har bättre möjligheter att möta de nya kraven än mindre företag. Förslagen kan också innebära en större omställning för mindre skyddade boenden i ideell drift, som därför kan behöva särskilt stöd. För detta ändamål har det fattats beslut om ett tillfälligt statsbidrag för ideellt drivna skyddade boenden. Utskottet noterar vidare att lokala kvinno- och tjejjourer sedan 2015 har kunnat ta del av statsbidrag om 100–150 miljoner kronor per år för sådan verksamhet som kompletterar eller ligger utanför det kommunala ansvaret för brottsofferstöd. I enlighet med budgetpropositionen för 2022 och riksdagens beslut om statens budget för samma år är denna typ av statsbidrag sedan 2023 permanenta. Riksdagen bör enligt utskottet inte ta något initiativ i frågan om vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer. Motionerna [...] avslås.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2024. Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

Riksdagen biföll utskottets förslag till riksdagsbeslut (rskr. 2023/24:130).

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner inledningsvis om att frågan om skyddat boende behandlades av utskottet i betänkande 2023/24:SoU6 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag till bl.a. lag om placering av barn i skyddat boende, men med vissa lagtekniska anpassningar. Den nya regleringen syftar till att förbättra skyddet för och stödet till personer som behöver skyddat boende och stärka barnrättsperspektivet för barn som följer med en vårdnadshavare till ett skyddat boende. Utskottet ser positivt på att regeringen har gett flera myndigheter i uppdrag att stödja reformens genomförande och har stärkt utvecklingsmedlen till kommuner och regioner som kan användas till detta ändamål.

När det gällde frågan om uppföljning m.m. instämde utskottet i betänkandet i regeringens bedömning att en myndighet bör få i uppdrag att följa upp reformen om skyddat boende. Enligt Socialdepartementet bereds ett sådant uppdrag inom Regeringskansliet och avses att lämnas i närtid.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet ingen anledning att föreslå någon åtgärd från riksdagen i frågan om uppföljning. Socialutskottet anser

således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3307 (MP) yrkande 4.

När det gäller frågan om att skyddade boenden endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer konstaterar utskottet inledningsvis att det framgår av propositionen om stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende att det är mycket vanligt att socialnämnden anlitar en ideell organisation eller en vinstdrivande privat aktör för genomförande av skyddat boende (prop. 2023/24:31 s. 67).

Genomförandet av insatser enligt socialtjänstlagen kan överlåtas till en annan kommun eller till en enskild person (9 kap. 37 § KL och 2 kap. 5 § SoL). Med en enskild person avses både fysiska och juridiska personer (prop. 2017/18:151 s. 61).

När dessa aktörer arbetar på socialnämndens uppdrag gäller socialtjänstens regelverk i tillämpliga delar även för dem och de omfattas därmed av tillsynsansvaret hos Ivo. Med regelverket följer bl.a. ansvar för god kvalitet (3 kap. 3 § SoL), att rapportera missförhållanden (14 kap. 3–7 §§ SoL), att anmäla kännedom eller misstanke om att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL och dokumentationsplikt. Det är alltid den nämnd som har beviljat en insats enligt socialtjänstlagen som i förhållande till den enskilde ytterst ansvarar för att insatsen uppfyller kravet på god kvalitet. Det framgår av 10 kap. 8 § KL att när skötseln av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare, ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten.

Mot denna bakgrund finns det enligt utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd när det gäller denna fråga. Socialutskottet anser således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3307 (MP) yrkande 5.

Socialutskottet anser avslutningsvis att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.

Stockholm den 20 mars 2025

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Fredrik Lundh Sammeli (S), Jessica Stegrud (SD), Johan Hultberg (M), Karin Sundin (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Leonid Yurkovskiy (SD), Gustaf Lantz (S), Malin Höglund (M), Christofer Bergenblock (C), Mona Olin (SD), Nils Seye Larsen (MP), Maj Karlsson (V) och Helene Odenjung (L).

Avvikande mening

Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (S, MP)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Karin Sundin (S), Mikael Dahlqvist (S), Anna Vikström (S), Gustaf Lantz (S) och Nils Seye Larsen (MP) anför:

Vi anser att regeringen ska påskynda uppföljningen av reformen om skyddat boende (SOU 2017:112, prop. 2023/24:31, bet. 2023/24:SoU6, rskr. 2023/24:130). Vi noterar att något uppdrag om uppföljning ännu inte har lämnats och förutsätter att det kommer att ske snarast. Regeringen har utlovat en redovisning i december 2026, men det är enligt vår mening alldeles för sent. Regeringen bör prioritera arbetet och redovisa resultatet mer skyndsamt.

Vidare anser vi att regeringen bör se över frågan om att skyddade boenden för våldsutsatta och barn till våldsutsatta endast ska kunna bedrivas i kommunala eller idéburna organisationer. Privata aktörer hör enligt vår mening inte hemma i den här sfären.

Sammanfattningsvis anser vi således att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3307 (MP) yrkandena 4 och 5 och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna.